

תורה ודעת

יו"ל ע"י 'קהל עדת ירושלים' ♦ גליון 100 ♦ פרשת תרומה ♦ אדר תשס"ט

בגליון

ביאורי תורה

פרשת תרומה

מתורתו של רבינו שליט"א

חכמה ומוסר

היחס הנכון לנטילת הנאה

בעולם הזה

משיחות רבינו שליט"א

בעקבות הרועים

שבעים פנים לתורה

ליקט הרב חיים יצחק פרוש

לרגל גליון המאה

לישרים נאווה תהילה

הרב אליהו הכהן

עיונים במפרשי התורה

פרשת תרומה

הרב אורי הולצמן

גליון המאה

מאה הוא מספר משמעותי של ריבוי גדול ביותר, מספר חגיגי של בניין שלם - עשר כפול עשר. כאשר אנו ממוללים בין אצבעותינו את דפי גליון המאה אנו יכולים לומר על כך ללא כל הגזמה - 'היינו כחולמים'. בגליונות הראשונים נדו הכל בראשם לרעיון כולו, אף הוגי הרעיון עצמם לא האמינו כי יוכלו להחזיק מעמד למספר גליונות. חצי שנה, שנה, שנתיים, מי היה מאמין, ארבע שנים? מאה גליונות! בדמיון הפורה ביותר לא היינו מתארים זאת לעצמינו. ובפרט לעמוד בכך ברציפות ובקביעות מבלי דילוגים וחיסורים, ואדרבה, לעיתים מזומנות אף נוספו גליונות.

לכל לראש, זכינו תודה לק-ל להפיק עלון מלא וגדוש בתוכן רב ועשיר דברי תורה רמים ועמוקים יסודיים ונפלאים. כל מאמר יסוד אדיר הבוקע שיתין המבוסס על יתדות ברזל מחושלים בלתי ניתנים לערעור. ברק הודו של העומק עם עוצם איתנותו של הפשט, מי האמין כי נזכה להיות הצינור הרחב להשפיע עוד ועוד בלי הפסק משפע זרמי המים הכבירים של תורת רבינו שליט"א. שבוע אחרי שבוע, אמרות קצרים ומאמרים ארוכים, ביאורים ופירושים על אתר, במקביל למערכות מקיפות החובקים ביאורי עניינים שלמים.

ולא זו בלבד שנתבדו כל ההיסוסים וחוסר האימון במפעל הכביר אלא במשך הזמן בעזר השי"ת אף נתוספו מדורים חשובים ומעניינים בכל חלקי מקצועות התורה, מקרא, הלכה, שמעתתא, עבודת ה', הדרכה, ביאורי תפילה, בעקבות הרועים, ובימי חגים ומועדים ובשאר הזדמנויות להכפיל

המשך בעמוד הבא

מרכז מוסדות

קהל עדת ירושלים - ישיבת המתמידים

זר ברכות

מיטב הברכות והאיתוליים נשגב מקרב לב קדם האי גברא רבה ויקירא איש חמודות מסובי בניה ובניה של עיר הקודש ירושלים ת"ו ידיד אמת ושותף נאמן להחזקת מוסדותינו הקדושים ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, מאצילי בני ישראל

ה"ה הרב **משה פנחס פרוש** שליט"א

ורעייתו החשובה מנב"ת

לרגל השמחה השרויה במועדים בהיכנס בנם החשוב יניק וחכים פאר המדות

כמר **שמעון** ב"י

לנועם עול התורה והמצוות

ויהא רעוא מקמיה מרן דבשמיא שיעלה מעלות רמות בתורה וביראת שמים ותזכו לרוות רוב נחת דקדושה ממנו ומכל משפחתכם הרוממה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד עד ביאת גואל במהרה בימינו ונזכה לראות בירושלים הבנויה, אמן.

המברכים בלב ונפש

נהגלת הישיבות והכוללים מפעל קמחא דפסחא - שעי"י רשת הכוללים מפעל "חתני תורה ומורא"

טנא מלא ברכות

ברכת מזל טוב חמה ולבבית שלוחה בזה

לכבוד מורינו ורבינו שליט"א

ולבנו הרה"ג רבי אלימלך מינצברג שליט"א

לרגל השמחה השרויה במועדים בנישואי הנכדה / הבת

יהא רעווא משמיא שייזכו לרוות מהם ומכל משפחתם רוב נחת דקדושה, ויאריך ה' ימיו על ממלכתו להנהיגו, ולהפיץ מעיינות תורתו הברוכים מתוך רוב שמחה והרחבת הדעת וכל מילי דמיטב

קהל עדת ירושלים

גליון המאה



המשך מעמוד הקודם

ואף לשלש את הגליונות ולהעשירם בתוכן רב ומגוון מאוצרותיו האדירים של רבינו שליט"א, וכן בהשתתפות רבני וחברי הקהילה.

נתקיים בנו הכתוב 'מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו' - אי לכך חג הוא לנו יום גדול זה בו יוצא לאור גליון המאה הלזה - 'זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו'.

את מגמתו של העלון ניתן למצות במאמר חז"ל נפלא - **דרש רב נחמן בריה דרב חסדא מאי דכתיב 'לריח שמניך טובים', למה תלמיד חכם דומה, לצלוחית של פלייטון, מגולה ריחה נודף, מכוסה אין ריחה נודף, ולא עוד אלא דברים שמכוסין ממנו מתגלין לו, שנאמר עלמות אהבוך קרי ביה עלומות כו' ולא עוד אלא שנחל שני עולמות אחד העולם הזה ואחד העולם הבא שנאמר עלמות קרי ביה עולמות.**

בדברי חז"ל אלו מתגלם יעודו של עלוננו תורה ודעת, אוצרות בלומים הנמצאים לפנינו, אוצרות של תורה ושל דעת אלוקים ומוסר אשר מונחים היו בקרן זוית, ועד שלא טלטלו את הצלוחית לא נודע ריחה הטוב. מטרתנו היא לגלות את הצלוחית ולהסיר ממנה את כיסויה, בכדי להדיף את ריח הפלייטון הטוב לכל העברים.

ולא עוד אלא שדברים שמכוסין ממנו מתגלין לו, מפרש רש"י שגילוייה של הצלוחית מובנה שהתלמיד חכם מפיץ את חכמתו לתלמידיו ומפיק את ריחו הטוב ובזכות זאת זוכה הוא שמתגלין לו רזים חדשים 'מעצמן בלי טורח'.

תודה להשי"ת זכינו להפיק דבר נאה ומשובח, הן בתוכן בעל ערך ורמה תורנית גבוהה, בנושאים המעניינים את הציבור בכל מקצועות התורה ועבודת ה', והן בצורה ועריכה משובחת ונעימה לקוראיו.

יש בו בעלון מה שאין בספר, מלבד התועלת המעשית שהוא קל וזוטר, ואין האדם נרתע מלהגות בו בזמנים קצרים העומדים לרשותו, יש בכך גם משמעות עקרונית. כתב עת קבוע בו מתפרסמים דברי תורה, מביע את המציאות שאלו הם "החדשות" שלנו.

ספר מבטא את חלק עסק החכמה שלנו, כשאנו מתיישים ללמוד ולהגות בדברי חכמה, אזי חכמתנו היא חכמת התורה ואנו מוציאים את הספר ולומדים בו. בטאון וכתב-עת משקף את החלק הרופף יותר של סדר החיים, את זמני הביניים בין גברא לגברא, את ההווי של הרגעים בהם מתעניין אדם ב'מה חדש' מה קורה ומה מתרחש, כאשר קשה לו להתרכז בעיונו הוא מבקש עניינים קלים שיבואו כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו. עלון תורני מבטא שאפילו חלק זה של סדר החיים גם הוא בהווי תורני, וכמאמר דוד המלך 'תורתך שעשועי' היא שיחת'.

כמובן שעצם הדברים הכתובים כאן וודאי שהם שייכים ביסודם לספרים, ובעז"ה אף נכתבו וייכתבו בעתיד בספרים חשובים ונכבדים, הן חלק ביאורי התורה, הן מאמרי ההלכה, והן מאמרי המחשבה והאגדה. והם מהווים אוצר נכבד של חכמה והגות ללימוד עיוני ומעמיק, אולם כשהדברים מופיעים לעת עתה במסגרת עלון, המשמעות היא שאפילו צד זה של החיים אף הוא מלא בדברי תורה.

אלו הם החדשות שלנו - ה"נייעס" שלנו הם רעיון מלא אור בפרשת השבוע, יסוד מרכזי בעבודת השי"ת, יישוב עמוק ומלא פשטות ומתיקות בסוגיא מעורפלת ועמומה.

מה נכבד היום, ומה מאד תגל נפשנו, על המאה שזכינו להם עד הנה, ועוד היד נטויה בעזרתו יתברך להמשיך הלאה עד שתמלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

ועל כל אלה מה נשיב לה' כל תגמוליו עלינו, רחשי לב הציבור כולו נביעה לפני צורנו ומושיענו אשר בכל אלה עזרנו, נודה לו ונכרעה ולפניו נברכה, בשיר וקול תודה נפארנו ובתוך רבים נהללנו.

ועל העתיד אנו תפילה אל תטשנו ה' אלוקינו לנצח, למען נזכה להגדיל תורה ולהאדירה ויהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידינו וחפץ ה' בידינו יצלח.

פרשת תרומה

א. ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (כה, ח).

בפרשת תרומה, כאשר ה' מצוה את משה על הקמת המשכן וכליו, נאמר הציווי המפורט על הכלים תחילה (פרק כה) ואחריהם על המשכן (פרק כו). ואילו בפרשת כי תשא, כאשר הקב"ה קורא בשם בצלאל לעשיית המלאכה בפועל, הריהו נוקט בסדר שונה - את המשכן תחילה ואחריו את הכלים (לא, ז): **את אהל מועד ואת הארון לעדות ואת הכפורת אשר עליו ואת כל כלי האהל.** ובעקבות כך, אף בפרשת ויקהל עושה בצלאל תחילה את האהל (פרק לו) ואחריו את הכלים (פרק לז).

והנה בגמרא מבואר, שמשם רבינו מסר לבצלאל את הדברים כפי שנאמרו לו בפרשת תרומה, ובצלאל מדעתו הבין שבעשייתם בפועל על הסדר להיות שונה. שכן אמרו (ברכות נה): **אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, בצלאל על שם חכמתו נקרא, בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים, הלך משה והפך ואמר לו עשה ארון וכלים ומשכן.** אמר לו: משה רבינו, מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר עשה לי ארון וכלים ומשכן. כלים שאני עושה - להיכן אכניסם. שמא כך אמר לך הקדוש ברוך הוא: עשה משכן ארון וכלים. אמר לו: שמא בצל א-ל היית וידעת.

ונתקשו האחרונים הרבה בביאור הדברים, כיצד יתכן ומה ראה משה לעשות כך, להחליף ולשנות את הסדר שהורה לו הקב"ה, עד שבא בצלאל והשיג מדעתו את הסדר הנכון.

והפני יהושע (ברכות שס) האריך בזה הרבה, והעלה כמה דרכים ליישב את הדברים, ואלו הן עיקר דבריו: **לפי שבתחילת פרשה תרומה שציוה הקב"ה למשה על מעשה משכן, הזכיר לו תחילה המשכן כדכתיב 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', וכתוב נמי בתריה 'ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו', הרי שהקדים משכן לכלים, אלא שבאמת אין בזה הכרע למעלות קדימת המשכן לכלים וכו'...** ומשום הכי הקדים פעם אחת המשכן לכלים ואח"כ כלים למשכן לומר דכולם שוין, כדאשכחן בכה"ג בקדימת משה לאהרן ואהרן למשה לומר ששניהם שקולים, וכן בכבוד אב ואם, וכדאיתא בדוכתי טובא.

ואולם בעוד שמשם רבינו סבור היה כי אין דין קדימה אצל המשכן וכליו, הרי שבצלאל הבין ששינוי הסדר מכוון הוא לפי הענין: **דמה שהקדים הקב"ה ארון וכלים למשכן היינו דרך חשיבותן**

שהארון והכלים קודש קדשים וכו'... ולפיכך שיך להזכיר בענין הציווי החשוב חשוב קודם, משא"כ לענין סדר המלאכה מסתבר טפי להפך הסדר ולהקדים המשכן לארון וכלים משום דקי"ל מעלין בקדש וכו'... והקב"ה סמך בזה על בצלאל שיעשה כן לפי חכמתו לאחר שמילא אותו רוח אלקים וקרא אותו בצלאל, לפי שמשה באמת אפשר שנסתפק בדבר, או שהיה סבור דבאמת לגמרי יש להקדים הארון כמו שאמר הקב"ה.

ועל יסוד דבריו אלו, מסיק הפני יהושע כי טענת בצלאל "כלים שאני עושה להיכן אכניסם" אינה אלא לשון דרך ארץ, כי עיקר טעמו היה משום "מעלין בקדש": **ואף דבצלאל לא אמר למשה האי טעמא דמעלין בקדש, היינו שאין זה כבוד למשה לומר שטעה במילתא דתליא בסברא מצד הדין וחיוב ואפשר דהוי כמורה הלכה בפני רבו מש"ה אמר בדרך חכמה בלשון דרך ארץ לומר שאף אם יהיה כדברך שבענין קדימת המלאכה אין סדר כלל או ששקולים הם אפ"ה מצד דרך ארץ יש להקדים המשכן.**

והדברים לכאורה מוכחים לפי הענין, שלא יתכן לפרש טעמו זה כפשוטו: **שהרי לפי האמת לא היה באפשר לבצלאל להכניס כל כלי וכלי מיד לאחר גמרו לתוך המשכן, שהרי לא הוקם המשכן כלל עד אחד בניסן שנשלם כל המלאכה, ושום אדם לא היה יכול להקימו כי אם משה בעצמו כדכתיב 'הוקם המשכן' וכו', אלא על כרחך כדפרישית דמצד דרך ארץ בעלמא אמר ליה כן שיש להקדים המשכן שעשוי להכניס בו הכלים בזמנו.** ע"כ.

המבואר אפוא לפי דרכו של הפני יהושע, כי היה זה דין ודברים בסברת הדין בין משה לבין בצלאל, כאשר משה סבר שכשם שבציווי על עשיית הכלים בפרשת תרומה נקט הדיבור סדר "מקודש מקודש קודם", הרי שאף בעשייתם בפועל יש לבחור סדר זה. ואילו בצלאל סבר שיש לחלק, ובשעת עשייתן יש להקפיד דווקא על סדר "מעלין בקדש ואין מורידין", ולהקדים את הקדושה הקלה לפני הקדושה החמורה. ויש להבין מה הם צדדי הספק לכאן ולכאן: מה ראה משה לנקוט סדר "מקודש מקודש קודם", ומה ראה בצלאל לנקוט סדר "מעלין בקדש", ומהי הסברא אשר מכוחה חזר והסכים משה לדברי בצלאל.

והנה בכל מצוות התורה כללו של דבר הוא, שכאשר יש לפנינו מצוה אחת המורכבת מכמה פרטים, אזי הסדר הראוי הוא "מעלין בקדש", ופותרים בפרט המועט בחשיבותו ועוברים למרובה בחשיבות ממנו. אך כשעומדים לפנינו

כמה מצוות נפרדות, אזי כל מצוה נידונית לעצמה, וכל המקודש מחבירו - יש להקדימו ולקיימו תחילה.

ולפי דרך זו היה אפשר לתלות צדדי ענין זה במחלוקת הרמב"ם והרמב"ן, אם מצוות עשיית המשכן וכליו נידונית כמצוה אחת או כמצוות נפרדות. שכן הרמב"ם בספר המצות (שורש יב, מצות-עשה כ) כתב, שאין מחשבים את עשיית כלי המשכן במנין המצות, לפי שהם כלולים במצות עשיית המשכן, וכעין מצוה אחת מכמה חלקים היא. ואילו הרמב"ן סבר (מצוה לג) שאין כלי המשכן חלק מן הבית אלא מצוות נפרדות הן. והטעם שאינם נמנים בפני עצמן הוא לפי שהם נכללים במצוות עבודותיהם; עשיית השולחן נכללת במצוות סידור לחם הפנים, עשיית המנורה - במצוות העלאת נרותיה, המזבח - במצוות הקרבתו, וכן כל כיו"ב. ואם כן, לפי שיטת הרמב"ם לכאורה הדין נותן שתהא עשיית המשכן וכליו לפי סדר "מעלין בקדש", ואילו לפי הרמב"ן היה הדין נותן שיהיו המה נעשים לפי סדר המקודש מקודש תחילה.

ואולם, בעיקר דברי הפני יהושע עדיין צריך תלמוד ועיון רב, כיצד יתכן דין ודברים בין בצלאל לבין משה רבינו במילתא דתליא בסברא. בשלמא לפי פשטות דברי הגמרא שטענתו היתה "כלים שאני עושה להיכן אכניסם", אין בכך שום תימה, כי בוודאי אפשר שיעמוד בצלאל יותר מכולם על הסיבות המעשיות הקשורות לאופן עשיית המלאכה, שהרי לשם כך הובא ונתמנה, וסוף מעשה במחשבה תחילה. אבל כשהמדובר בענייני תורה ודיני קדימה - מצד "מעלין בקדש" או מצד "מקודש מקודש קודם" - הלא אין הדעת נותנת כי בצלאל יעמוד על דיוקם של דברים יותר ממשה רבינו, שנעלמה ממנו הלכה עד שהוצרך לשמוע זאת מפיו, ואם משה לא ידע בצלאל מנא ליה.

עוד יש לתמוה, כי אם אכן הסדר הראוי בכלי המשכן הוא "מעלין בקדש", מה טעם לא מצינו כסדר הזה גם אצל עשיית הכלים עצמם, כי לפי זה היה הדין נותן שיעשה הכיור ראשון לכל, ואחריו כל שאר הכלים המקודשים ממנו, ואחרון ייעשה הארון הקדוש מכולם. אלא שבפועל לא עשה בצלאל כן, והכתובים מפורשים שכל כלי המשכן נעשו לפי סדר המקודש מקודש תחילה. ולא רק כלי המשכן נעשו כסדר הזה, אלא אף חלקי המשכן עצמו נעשו לפי המקודש מקודש תחילה, שהחצר נעשה אחר ההיכל, ולא לפניו. ואם אמנם בדיני קדימה תלויים הדברים, מדוע אפוא נשתנתה הסברא דווקא כלפי הארון והמשכן, המושך בעמוד הבא

שעשאו בסדר "מעלין בקודש".

והנראה לבאר בזה, כי לא בדיני קדימה מצד חשיבות המצוות נתעסקו משה ובצלאל, כי בוודאי מצד שורש המצוה, סדר עשיית המשכן וכליו הוא כסדר המקודש מקודש קודם. וכשם שהמשכן עצמו נבנה לפי הסדר הזה, והכלים כשלעצמם נעשו כסדר הזה, לכן הורה משה לבצלאל אף לגבי הארון, לעשותו ראשון מצד קדושתו העולה על הכל, ואחריו המשכן המועט בקדושתו הימנע.

אלא שכאן העלה בצלאל סברא אחרת: "כלים שאני עושה להיכן אכניסם". כלומר, הן אמת שבשעת הציווי ראויה תורת עשיית הכלים והלכותיהן להיאמר תחילה לעשיית המשכן, משום שהכלים קדושתם חמורה לפי שיש בהם קדושת כלי שרת, מכל מקום כלפי עשייתם בפועל, הרי הסדר הראוי הוא לעשותם לפי משפטי העשיה – **"מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים"**. שכן זהו כלל ידוע במצוות התורה, שכל עשיה שאינה כדרכה נחשבת עשיה חסרה, ויש בכך משום פגם וחסרון בקיום המצוה. לפיכך, אף על פי שמבחינה מעשית לא היתה בכך משמעות, שהרי באמת לא הוכנסו הכלים מיד עם גמר עשייתם לתוך האהל, אלא באחד בניסן הוקם המשכן ורק אז הובאו הכלים לתוכו, מכל מקום מצד הסדר הנכון ושלמות מעשה המצוה, העלה בצלאל טענה ניצחת, שלא תהא זו עשיה נכונה ומתקונת אם יוקדמו הכלים לאהל, אלא שלמות העשיה היא להכין את הבית תחילה, המשמש כמקום להבאת הכלים לתוכו, ורק לאחר מכן יש טעם לעשות את הכלים עצמם.

ולפי זה מיושבים הדברים ומבוארים היטב, כי אכן כך נאה וכך יאה, שסברא זו – שיסודה בכללי העשיה וסדרי המלאכה – תושמע מפי בצלאל, אותו מילא ה' רוח חכמה באומנות העשיה וכל המסתעף ממנה, ועל חכמתו זו קרא משה "שמא בצל א-ל-היית", בראותו עד היכן העמיק בצלאל וירד לסוף כוונת סדר העשיה לפרטיה ודקדוקיה כמצוות ה'.

ומעתה מבואר, כי רק בעשיית המשכן לפני הכלים הושמעה טענה זו, אך בעשיית הכלים כשלעצמן שוב חזר הסדר לעיקרו לפי הכלל "מקודש מקודש קודם", כאשר הארון נעשה תחילה, ואחריו שאר הכלים עד למזבח החיצון. ואמנם יש להוסיף עוד, כי לא רק משום שהארון מקודש משאר כלים היה צריך לעשותו תחילה, אלא הדבר מתחייב אף מצד סברא דומה לזו שהעלה בצלאל, שכן כל הכלים דינם להיות עומדים מחוץ לפרוכת "לפני העדות", כלומר לפני הארון העומד מבית לפרוכת. וכיון שהארון עיקר ושאר כל הכלים מכוונים כנגדו, הרי שמבלי

הארון אין יסוד לשאר הכלים, ומשום כך, כדרך שכללי תיקון העשיה מחייבים לעשות את הבית לפני הכלים, הרי מאותו הטעם והענין הוצרך גם הארון להיעשות תחילה לשאר הכלים, כדי שיהיה מקום וטעם לשאר כלי המשכן העשויים לעמוד "לפני העדות".

כן הוא הדבר גם בחצר המשכן, שלא רק משום שהוא מועט בחשיבותו מן ההיכל עצמו היה צריך לעשותו אחרון, אלא גם משום שכל עיקרו ומהותו של החצר אינו אלא כטפל לבית, בהיותו גודר סביבו ומשמש לו כמרחב קיום ושמירה, ובלעדי הבית אין שום משמעות לחצר, ולכן אם היה החצר נבנה בטרם יעמוד הבית, היתה זו עשיה משובשת ושלא כסדרה, אלא רק לאחר שנבנה הבית על תלו, או אז יש להגדרת הגבולות סביבו משמעות של 'חצר'.

*

כעין דין ודברים זה, אם יש להקדים את המקודש תחילה, מצינו בדברי הפוסקים בהלכות ציצית ותפילין. שכן השו"ע כתב (או"ח סימן כה ס"א): **אחר שלבש טלית מצויץ יניח תפלין שמעלין בקודש**. וכתב על כך השאגת אריה (סימן כח): **ואין אלו אלא דברי תימה, דכלפי לייא דאדרבה תפילין משום קדושתם ראוי להקדימן לציצית, וכדתנן כל המקודש מחבירו קודם את חבירו, ואין ענין מעלין בקודש לכאן דזה מייירי שמעלין מקדושה קלה לקדושה חמורה ממנה וכו'... אבל בשני דברים, כל המקודש מחבירו קודם לו וכל שכן מקודש ושאינו מקודש כמו ציצית ותפילין דמקודש קודם**. והדברים לכאורה ברורים בסברא, ודברי השו"ע צריכים לימוד, שהרי מאחר ששתי מצוות הן, מה טעם לא ננקוט סדר מקודש מקודש קודם לגבי מצות ציצית ותפילין.

ויש ליישב שיטת השו"ע, שציצית ותפילין שאני, כי אף על פי שמצד עיקר יסודן שתי מצוות הן, מכל מקום כיון שצורת קיומן היא על ידי לבישת האדם אותם על גופו וכביכול מתקדש על ידיהם, ורואים אותן כמעשה אחד של "התעטרות בציצית ותפילין", לפיכך כאשר אנו דנים בהתעטרות זו, מה סדרה וכיצד הוא אופן קיומה, הרי שמעלין בקודש ואין מורידין, ותחילה על האדם להתעטר בציצית שאין בהם קדושה כ"כ, ואחריהם התפילין המקודשים מהן (ועיין פמ"ג וביאור הגר"א, ונראה שזוהי כוונת דבריהם).

אמנם לפי המבואר לעיל, אפשר שגם כאן יש מקום לטענת הסדר הנכון, מעין "כלים שאני עושה להיכן אכניסם". שכן הציצית מוגדרת כמלבוש, כמו שנאמר: "ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם", וכן: "גדילים תעשה לך אל ארבע כנפות כסותך". בעוד שהתפילין חשופים כתכשיט: "והיו

לטוטפות בין עיניך, ואף נקראים "פאר". ולכן, אם יניח את התפילין בטרם יתעטף בציצית, הרי זה שיבוש בסדר עשיית המצוה, שהרי אין זו הדרך הנכונה לענוד את התכשיטים בטרם ילבש את הבגדים. לפיכך, אף על פי שהתפילין מקודשים מן הציצית, מכל מקום כדי שתתקיים מצות תפילין בשלמות, באופן שיהיו נחשבים כטוטפות כראוי, יש להניחם דווקא אחר לבישת הבגדים, ובכללם גם לבישת הציצית, ולא להקדימם לפנייהם.

ב. ועשית את המזבח (כו, א).

בכל מעשה המשכן וכליו, לא נקט הכתוב ה"א הידיעה בצוותו על עשייתם: "ועשית שולחן"; "ועשית מנורה"; "ועשית מזבח מקטר קטורת". אבל בפרטי עשיית הכלים, נקט הכתוב ה"א הידיעה: לגבי השולחן - "ועשית את הבדים", במנורה - "ועשית את נרותיה". ואף במשכן עצמו שעל עיקר עשייתו נאמר לשון "ועשו לי מקדש", הרי שבפרטיו כבר נתוספה ה"א הידיעה: "ועשית את הקרשים", "ועשית את החצר", וכל כיוצא בזה. שכן, אחר שכבר הודיע הקב"ה על עשיית הכלי או הבית בכללו, הרי שהצורך בעשיית חלקיו ופרטיו ידוע כבר, ולא בא הכתוב אלא להורות כיצד יעשו אותם, בצורתם ובמידתם.

יוצא מן הכלל הוא המזבח החיצון, שבו נאמר על עיקר עשייתו "ועשית את המזבח". ועיין אור החיים שנתקשה בזה: **אמר המזבח, ולא אמר מזבח, אולי שחוזר אל המוזכר במצות הכללות, דכתיב 'את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו' ושם הראהו גם המזבח, ולזה אמר ועשית את המזבח שהראיתך תבניתו**. ואמנם הדברים הללו אינם מבוארים כל הצורך, שהרי באותו מקרא לא הוזכר המזבח במפורש יותר מאשר שאר הכלים, וגם דוחק לומר שדי ברמז זה שהראהו שם המזבח כדי להזכירו כאן בה"א הידיעה.

ונראה לבאר, כי בשונה משאר הכלים שלא נצטוו על עשייתם עד עתה, הרי מצות עשיית המזבח כבר נאמרה להם קודם לכן בפרשת יתרו (שמות כ, ב): **"מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך"**. ואף קיימו מצוה זו בטרם הוקם המשכן, שהיו מקריבים בבמה גדולה, כדרך שהקריבו גם בארץ ישראל בזמן היתר הבמות. ואם כן, הכתוב האומר "ועשית את המזבח" לא בא לחדש להם עיקר מצות עשיית מזבח, אלא הוא מוסב על המזבח הידוע, אשר מצוים הם ועומדים לעשותו מקדמת דנא, ולא בא להורות אלא כיצד יעשוהו, בבואם להקימו במקומו הקבוע באהל מועד, לפי משפטו צורתו ותבניתו.

נערך ע"י הרב דוד אנשין

היחס הנכון לנטילת תענוג והנאה מהעולם הזה

א.

הדרך הנכונה והראויה בעניין נטילה מהנאות העולם הזה, הוא נושא עדין התלוי בהבחנות דקות, ועל כן שוררת בו חוסר בהירות, הגורמים לרבים לבוא לידי שיבוש. ובטרם נבוא להגדיר מה הם האופנים שנוון וראוי להתנהג בהם. יש לקבוע תחילה עיקר הדבר ביסודו, האם עצם הנטילה וההזדקקות להנאת העוה"ז היא מציאות שלילית ופסולה, או אדרבה היא חיובית וראויה. ורק כשיש פגם בצורת הנטילה או משום גדר וסייג, אזי היא בלתי רצויה.

קיימת נטיה בקרב ההמון, להכריע כל שאלה בקיצוניות, כלומר שכל דבר יהא נחתך בגוונים חדים לכאן או לכאן. אולם גישה זו רדודה היא ואינה נכונה ובפרט בעניינים עדינים ומורכבים.

כן הוא הדבר ביחס לנושא זה של הנאות העוה"ז, שנדמה לרבים כאילו אך שני צדדים מנוגדים קיימים בתשובת שאלה זאת. כלומר האם מותר לו לאדם להתענג בתענוגים כאוות נפשו בלי שום הגבלה, או האם כל אכילה וכל תענוג היא שלילית ופגומה וכניעה לחומר, ואין ראוי לאדם ליהנות בטובות העוה"ז כלל. אך באמת ישנם בזה הרבה גוונים ודרגות רבות זו למעלה מזו, ובעז"ה נבארם להלן.

והנה בחז"ל מצינו מאמרים הנוטים לצד אחד ומאידך ישנם מאמרים הנוטים לצד שכנגד, ובספרי המוסר האריכו ליישב ולהגדיר את הדברים, ועיין בספר 'מסילת ישרים' (פרק יג בביאור מידת הפרישות) המביא מאמרי חז"ל השונים, מצד אחד המאמר - 'לא דיין מה שאסרה תורה, שאתה בא לאסור עליך דברים אחרים' (ירושלמי נדרים פט). וכן - 'עתידי אדם ליתן דין לפני המקום על כל מה שראו עיניו ולא רצה לאכול ממנו אף על פי שהיה מותר לו והיה יכול, דכתיב (קהלת ב). וכל אשר שאלו עיני לא אצלתי מהם'. (ירושלמי קדושין פד). וכן אמרו - אסור לאדם שישגף עצמו, דדרשינן 'ויהי האדם לנפש חיה - נשמה שנתתי בך החייה' (תענית כב:), ואמרו - 'כל היושב בתענית נקרא חוטא' (שם יא). והלל היה קורא על עצמו את הפסוק - 'גומל נפשו איש חסד' (משלי יא) על אכילת הבוקר, והיה רוחץ פניו וידיו לכבוד קונו, קל וחומר מדיוקנאות המלכים (ויקרא רבה לד).

ולעומת זאת מביא שם כמה מאמרי חז"ל המורים על חיוב הפרישות, והיינו מה שאמרו - 'קדש עצמך במותר לך' (יבמות כ). ובתורת

כהנים - 'קדושים תהיו - פרושים תהיו'. וכן איתא - 'כל היושב בתענית נקרא קדוש קל וחומר מנוזר (תענית יא). ואמרו ברבינו הקדוש, שבשעת מיתתו זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה ואמר, גלוי וידוע לפניך שלא נהניתי מן העולם הזה אפילו באצבע קטנה שלי (כתובות קד). וכן איתא - 'סעודה שהנאתך ממנה משוך ירך הימנה' (גיטין ע). עוד אמרו - 'עד שאדם מתפלל על דברי תורה שיכנסו בתוך מעיו יתפלל על אכילה ושתיה שלא יכנסו בתוך מעיו' (תנב"א כו).

וראה שם במסילת ישרים שקבע בזה כלל יסודי שכל מה שנצרך לאדם לקיומו ולניהול חיים כתיקונם, נכון וראוי להשתמש בו וליהנות ממנו, ואם מונע עצמו מן השיעור הנצרך לזה, על כך נאמר שנקרא חוטא. וכל מה שאינו לצורך הנ"ל יש לו לאדם למשוך את ידיו ולסלק את עצמו הימנו. ותלוי הדבר בכל אדם לפי שיעורו מה הוא המוכרח לו לבריאות גופו ושלוות נפשו וישוב דעתו. וכן כתב בשל"ה (חלק עשרה מאמרות מאמר שביעי אות יד).

וכלל גדול זה עדיין נצרך לפרט, וגם צריך תבונה ודעה להשכיל לעמוד על המידה הנכונה מה נחשב מוכרח ונצרך, והוא דבר המסור ללב כל אחד ואחד.

ב.

ותחילה נבאר מהו הטעם שכל אכילות והנאות שאינם נצרכים לאדם לצורך בריאותו ולצורך יישוב דעתו יש לו להימנע מהם, והיכן מקור יסודו בתורה.

א) המכשול העיקרי שבהנאות העוה"ז, הוא הסכנה שההשתעבדות אליהם תגבר על קיום התורה והמצוות. דכאשר האדם יתרגל ויתמכר אליהם, אזי כאשר יבוא לניגוד בין הנאותיו למצוות התורה עלול להעדיף חלילה את הנאות על פני ההנהגה הישרה. ולהורות לעצמו היתרים דחוקים על מנת למלא תאוותיו.

וכמו שכתב המסילת ישרים שם - 'מלוי הכרס מושך אחריו פריקת העול, ומשתה היין מושך אחריו שאר דברים רעים. כל שכן שבהיות האדם מרגיל עצמו לשבוע מאכילה ושתיה, - - מכניס עצמו בתוקף עמל הסחורה ויגיעת הקנין לשתיה שולחנו ערוכה כרצונו, ומסיר עצמו מן העבודה ומן התורה ומן התפילה, מה שהיה נפטר מכל זה אם מתחילתו לא משך עצמו בהנאות אלה'.

וכן אם יורגל לקחת הנאות עלול הגוף להימשך וליטול יותר מן הראוי. לפיכך יש לו לאדם להרגיל את עצמו, שלא לטול ככל אשר יתאוהו, רק במידה נכונה, ולא לקחת הנאות כפי מלוא המידה האפשרית, כי אם לא ירגיל עצמו להשים גבול לתאוותיו אזי גם כאשר יגיע לידי דברי איסור יקשה בעיניו לעצור בעד יצרו.

ודבר זה יסודו בתורה במה שדרשו חז"ל 'ושמרתם את משמרת עשו משמרת למשמרת' (יבמות כא). ופשוט שנוסף על המשמרת הכללית שקבעו חז"ל צריך כל אדם לפי מידתו לשים הרחקות וגדרים להישמר מן החטא.

[וכל הנ"ל הוא נוסף לזה שההתעסקות בהנאות עוה"ז גוזל זמן רב, וכשהוא שקוע בזה אזי כמעט ולא נשאר זמן לתורה ולתפילה ולדקדוק בקיום המצוות, וכן עצם ריבוי האכילה מביא לכבדות ושינה יתירה, ומאבד חלק גדול מחייו על דברי הבל.]

ב) אכן לבד מהגדר והסייג ובזבזו הזמן, יש עוד פגם בהימשכות אחר ענייני העוה"ז מצד עצמם. שכן פחיתות וגנאי הוא לאדם, כאשר הגוף והחומר נעשים למרכז חייו, ועיקר עניינו הוא האכילה והשתיה המנוחה והתענוג, וענייני הרוחניים הם רק כבדרך אגב. [ויש גרוע מזה, שהם נעשים כטפלים ומשמשים לגוף. כאשר הערך העליון אצלו, הוא האכילה והתענוג הבהמיים, אלא בכדי שיהיה לו רוחב לב... לאכילה ושתיה, הוא מתבל אותם בדברי תורה ורגשי נפש. ואז נמצא ששפחה תירש גבירתה, שהנשמה העילאית נעשית כמשרת לגוף הבהמי. (ועיין דבריו הנפלאים של רש"י בפרשת המתאווים (במדבר יא, כ) ד"ה 'את ה' אשר בקרבכם' - 'אם לא שנטעתי שכינתי ביניכם, לא גבה לבבכם ליכנס לכל הדברים הללו'.)]

מצד דבר זה הפגם הוא, משום שכאשר הוא שקוע בהנאות עוה"ז אזי הם נעשים מרכז עניינו של האדם, ועיקר שאיפתו ומגמתו מצטמצמת בהנאות העולם, ואז הרי הוא שפל כבהמה. ודבר זה נמדד הן במידת הערך אשר הוא מייחס לזה ובמקום שתופס הדבר בליבו. וגם בשיעור והכמות של הנטילה, כי מה שהוא עיקר עניינו של האדם הריהו עוסק בו בהרחבה כפי מידת היכולת, אבל דבר שבא רק לעזר וסיוע עוסק בו רק במידה מצומצמת הנצרכת ותו לא.

היחס הנכון לנטילת תע

ביסודו של דבר בעומק הפנימיות נובעת תשוקה זו מגעגועים לרוחניות, וכאשר יעמוד איתן ויימנע מלהרגיע תשוקה זו ע"י מילוי תאוות חמריות, אזי יפרצו ויפנו געגועים אלו לכיוון התורה והמצוות וקירבת ה'.

עוד פגם יש בזה, והוא שראוי לו לאדם להתעלות שלא יהיה העוה"ז בעל ערך בעיניו, משל למה"ד, לצעצועי ילדים שלאדם מבוגר אין הם מעניינים אותו כלל, ואם מתעסק בהם הוא גנאי גדול. אמנם כל זמן שהוא ילד ראוי לו להתעסק בצעצועיו, שדבר זה שייך ומתאים לגילו, אבל עם הזמן עליו להתבגר וממילא לא יחשיב אותם עוד. וכמו כן על האדם להתעלות מעסקי עוה"ז ולהיות יותר נעלה וללכת מחיל אל חיל. וככל שמתנער מן הדברים החמריים מכניס עצמו לעולמה של הרוחניות. ועי"ז נהפך מאיש גוף לאיש נשמה, עד שמגיע למצב שאין לו שום חשק וטעם בכל ענייני העוה"ז וכמו שאמר שלמה בחכמתו הבל הבלים הכל הבל. ובמשך הזמן נטהר לבו ומתקדשים רגשותיו ומוצא נחת ונועם בדרך התורה ומתענג על ה'.

ה.

אמנם מוטל עלינו לדעת מה הוא המבט העקרוני על נטילת הנאות העוה"ז ביסודם של דברים. האם במה שנכון לו לאדם ליטול וליהנות דהיינו במידה הצנועה, האם הוא רק בדיעבד כיון שאינו מסוגל בלא זה, בבחינת אנוס ובאופן של 'דחווה', או שכאשר הדבר נעשה במידה ובצורה הנכונה אזי ההנאה מותרת היא לכתחילה, ואולי יש בה אפילו מן הראוי ומן הישר.

והנה המתבונן נכוחה יראה ברור שאין הנטילה כשלעצמה מהות של חסרון וחטא, ותמוה מאד לומר שיחשב לפגם אם האדם רוצה ומייחל שייטב לו בחייו, ובוודאי יש לו לאדם לשמוח כשיזדמנו לו צרכיו בהאי עלמא בנחת ובעונג. וסברא פשוטה היא וגם מוכח מהתורה שכך הוא הסדר בדרכו של עולם שהאדם יהיה לו כל טוב, ואין עניין הנטילה דבר שלילי, שהרי הרבה הבטחות בתורה ובנ"ך כשכר על קיום המצוות הם שייטב ה' לאדם אם בעולם הזה אם לעתיד לבוא, וכנגד זה העונש על החטא הוא שתינטל ממנו טובה זו. ובוודאי שאין זה רצון השי"ת שיהיה האדם שומם ומנותק אדיש ומתעלם מצרכיו המוטבעים בו מעצם טבע מציאותו.

וכן מוכח הדבר מכך שאנו חייבים בברכות הנהנין, ובהודאה על כל טובה שמזדמנת

ולשונו מהתגאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדיבור הנמאס .. שנהיה נקיים וטהורים ופרושים מהמון בני אדם שהם מלכלכים במותרות וכיעורים. וגם הראשונים שלא פירשו כהרמב"ן, אבל בוודאי גם לשיטתם זהו רוח ורצון התורה במצוה כוללת זו.

ותוכן מצוה זו דמאחר שעם ישראל הם עם ה', ממלכת כהנים וגוי קדוש. על כן ציונו הקב"ה להיות קדושים. על משרתי ה' להיות מעודנים ואציליים. אין אנו רשאים להיות עוסקים בחומר ובנטילת הנאות העוה"ז, כי אם במידה צנועה ומוגבלת. ואין שיעור מפורש בזה, כי הוא מסור לכל אחד ואחד לפי דרגת רוממותו ולפי דביקותו במעלות התורה והקדושה. אך במידה מסויימת של עדינות, חייב בזה כל אחד מישראל.

האם במה שנכון לו לאדם ליטול וליהנות דהיינו במידה הצנועה, האם הוא רק בדיעבד כיון שאינו מסוגל בלא זה, בבחינת אנוס ובאופן של 'דחווה', או שכאשר הדבר נעשה במידה ובצורה הנכונה אזי ההנאה מותרת היא לכתחילה,

הרי לנו שלש מדרגות. 'זולל וסובא' היינו שלהוט ושקוע מאד בחומר ותאוות, וזה דרגה שפילה ביותר. והדרגה השניה שנצטוונו עליה הוא 'לא ירבה', כלומר לא רק האיסור להשתקע אלא גם לא להרבות יותר מהמידה הבינונית. ומצוות 'קדושים תהיו', היא למעט גם מהמידה הבינונית וליטול רק במידה צנועה ועדינה.

ד.

חסרון נוסף שיש בזה, שכאשר האדם שקוע בעוה"ז, הרי גם רגשותיו מכוונים ותפוסים לגשמיות וממילא סגורים הם לרוחניות ותורה, כי כאשר עיניו נשואות למעדנים אין לבו פנוי לבקש ולקלוט חכמה, והוא מה שאמרנו 'עד שאדם מתפלל על דברי תורה שיכנסו בתוך מעיו יתפלל על אכילה ושתייה שלא יכנסו בתוך מעיו'. הצמאון שקיים באדם לרוחניות הרחוקה מיטשטש על ידי הרוויית גופו בהנאות חולפות ומוצא בכך תחליף קלוקל. [וזה אחד מהיסודות מהבעש"ט זי"ע שכאשר נפש היהודי חשה תשוקה לענייני עוה"ז, אזי

ג.

והנה מצינו בתורה שלש מצוות שתוכנן שייך לשני העניינים הנ"ל, והם שלש דרגות זו למעלה מזו.

א) הדרגה הגרועה ביותר בזה היא המבוארת בפרשת בן סורר ומורה, ואשר כינתה אותה תורה - 'זולל וסובא'. שהיא מידה פחותה ושפלה, דהיינו אכילה ושתייה במידה גדושה ויתירה מעבר לכל מידה. וזהו עיקר חטאו של 'בן סורר ומורה', שהוא - 'זולל וסובא'. דהיינו שהוא להוט להיטות יתירה ועט על היין והבשר בצורה מופרזת. ועל זה אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב, כי סגנון חיים זה יביא אותו בעל כרחו לדרך אבדון.

וצריך לדעת שעניין זה הוא לא רק באכילה ושתייה, אלא אותו רעיון קיים בכל ענייני העולם הזה. ממון ורכוש, בתים וכלים, שירה וריקודים, שיחת רעים וטיולים. אם נוטלים אותם במידה גדושה ויתירה, זה בחינת זולל וסובא.

ב) אזהרה נוספת שמצינו בתורה בעניין זה הוא בפרשת המלך 'לא ירבה' והוא הדרגה השניה בזה. לא ירבה לו סוסים.. ולא ירבה לו נשים, וכסף וזהב לא ירבה לו מאד. ואם כי המצווה נאמרה רק במלך, היינו משום שאצלו מצוי הריבוי, וצריך להזהירו על זה, אבל רעיון האיסור קיים אצל כל איש יהודי.

וטעם הדבר גילתה התורה - ולא יסור לבבו. דהיינו שגם אם האדם עדיין לא הגיע עד לשפלות של זולל וסובא אבל גם ליטול ולבקש הנאות במידה מרובה גורמת להסרת הלב מן התורה. הדבר המרכזי והעסק העיקרי של איש ישראל הוא להיות משרת נאמן לה' לעבדו ולשמור מצותיו, ובה צריך להרבות, וככל שירבה הרי זה משובח, כי זה אכן ציר חיי היהודי. אבל העסק בקנייני עוה"ז, צריך להיות במידה בינונית. ואם ירבה היהודי לעסוק בקנייני עוה"ז, הרי נמצא שענייני העוה"ז הוא הדבר המרכזי שלו, ובגין כך יסור לבבו מתפקידו אשר הטילה תורה עליו.

מעניין זה הוא מאמרם האמור - 'סעודה שהנאתך ממנה משוך ידך הימנה' שכאשר הוא נעשה להוט אחר המאכלים במידה מרובה, מתבטא בכך שהחומר הוא מרכז עולמו.

ג) מצוה נוספת בדבר זה הוא מצוות 'קדושים תהיו'. קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוהיכם. ופירש הרמב"ן - צויה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות וימעט.. ויקדש את עצמו מן היין .. וגם ישמור פיו

נוג והנאה מהעולם הזה

לאדם, וכן לשמוח במועדים על כל הטוב שנתן לנו ה', הרי שקבלת הטוב וההנאה ממנו אין בה שום פגם ופסול, אלא אדרבה יש לו לאדם לשמוח בה ולהודות עליה. [ובאמת כ"כ פשוט הדבר עד שאין צריך להוכיח זאת כלל, אולם מכיוון שיש הטוענים כך, צריך להתייחס לזה].

והנה, קיים סגנון השקפה מורגל בפי רבים שעצם נטילת הנאה הוא פגם וגנאי, אבל כאמור האמת היא שעצם הנטילה במידה הנכונה הוא דבר ישר, והוא ביסוד בריאת האדם שיתענג בטוב והוא רגש נכון וראוי. ואם בידו ליטול הנאה ושיהיה לו טוב ונעים ואינו נוטל, הרי זה מנהג שטות, וגם חוטא לנפשו. ובוודאי שאין הנהגה כזו גורמת נחת רוח לאבינו שבשמים, והרי הקב"ה ברא את האדם והטביע בו טבע זה, ונטע בגן עדן כל עץ טוב למאכל ונחמד למראה, ואמר לאדם הראשון 'מכל עץ הגן אכול תאכל' ואם כן הרי רצונו בכך. ועיין מה שכתב באור החיים על הפסוק 'ושבית שביו' – 'מצוה, שלא יראה כמזלזל במתנת מלך' (דברים כא, י). וכן כתב החת"ס בחידושו על הש"ס נדרים (דף נ:). שהקב"ה רוצה שיהנו בריות מהטובה שמשפיע בעוה"ז, ועיי"ש שהוסיף בזה דברים נוראים ונפלאים.

ובאמת שכל כוחות נפש האדם וכל טבעיו ונטיותיו והלך רוחו הם הכלים שנבראו וניתנו לו בכדי שעל ידם יהיה בידו לקיים חוקות התורה, בחינת איסתכל באוריינת וברא עלמא. וכמו שאמר משה למלאכי השרת, כלום אב ואם יש לכם, כלום משא ומתן יש ביניכם. והנה אם האב והאם אין נכון שיחוש במעלת הכבוד והוקרה מבניהם, לשם מה יכבדו אותם. ואם על האדם לתעב את המאכלים וענייני עוה"ז לשם מה יתחסד עם הבריות ויטיב עם העניים להאכילם ולהשקותם די מחסורם, ואפילו סוס לרוץ לפניו, וכי המצוה שיכשיל אותם ח"ו.

והנה אם נאמר שתכלית חיי האדם בעולם הוא לשבור ולדכא את צורת מציאותו, א"כ הרי גם שיעור מועט של דברים אלו, הוא פסול ביסודו, ונמצא שרק היחידים רמי המעלה ביותר אשר הם מנותקים מחיזו דהאי עלמא ומרוממים למעלה מכל ענייני העוה"ז זוכים להינצל מחטא ופגם זה, וזה לא יתכן. [וכן לפי זה נמצא שכל הטוב והנעים שישנם בעולם הזה, הכל נברא רק לבעבור נסות את האדם להעציבו ולהציקו בפיתויים להקשות עליו בכדי להכביד הנסיון, וזה לא מסתבר כלל. והרי חז"ל תיקנו במטבע ברכת האילנות 'ברוך

שברא בריות טובות ואילנות טובות, להנות בהם בני אדם'].

אלא וודאי הדבר ברור כפי מה שנתבאר שעצם המציאות של נטילה היא דבר הגון וישר. וכאשר נוטלים במידה הראויה ובצורה הנכונה, אזי נכון הדבר וראוי. ולכתחילה כך היא צורת חיי האדם, לחיות בתוככי העולם תוך שהוא מנווט דרכיו ביושר ובקדושה.

וראה מה שכתב בזה בספר 'עליות אליהו' – 'שמעתי שהוא (הגר"ח מוולאז'ין) ז"ל היה אומר כי אחיו הצדיק מוהר"ז נ"ע פשט מעליו ענייני עוה"ז לגמרי עד שנעשה כמלאך ה' רק מלוכש בדמות אדם, אבל רבינו הגר"א ז"ל אף שהיה הנהגתו כבני אדם, בכל זאת זיכר כוחותיו עד ששבו ככוחות מלאכי ה', ולזה היה כוונת הבריאה בעוה"ז להיות נוהג כבן אדם ולזכר החומר כמלאכי השרת' (הערה כ).

ו.

אכן יש אופן של מעלה בהתרחקות מהנאות, והיינו כאשר האדם הוא בעל נפש, ואצילות נפשו מורה לו שאין הוא ראוי ליהנות כיון שלא התנהג כשורה, וזה אחת מגדרי התשובה שכביכול מעניש את עצמו. וכדאייתא במאמר 'יסוד התשובה' לרבינו יונה – 'ועל פשעיו הישנים אשר השליך מעליו יהיה תמיד תוהו ומתחרט ומבקש עליהם מאת המקום למחותם מספר הזכרונות, וגם יענה נפשו עליהם, ואם אדם חלש הוא שאינו יכול לסבול עינוי קשים ותעניות ימשוך מתאוותיו, ואל ימלא כל תאוותו, לא במאכל ולא במשתה'.

בחינה יותר נעלית אשר היא נחלת בני עליה בעלי מדריגה היינו שמרגיש שבכלל מהיכי תיתי ליטול ולקבל, בחינת נהמא דכיסופא, שונא מתנות יחיה. וכן איתא 'מאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאיסתכולי ביה' (ירושלמי ערלה פרק א). שאומר לעצמו 'וכי העולם הזה שייך לי'. וזה דרגה גבוהה של עדינות הרגש. והנה מצד הבחינות הקודמות יש רק הגבלה במידת הנטילה, אבל מצד עניינים אלו הרי לא היה ראוי כלל ליטול שום הנאה. אלא שישנם כמה טעמים שמחמתם ראוי בכל זאת ליטול וליהנות.

א. שהרי מוכרחים אנו לשם קיומנו לאכול ולשתות ושאר צרכים, ובוודאי שנכלל בזה כל מה שנצרך לישוב הדעת ולא רק לחם צר ומים לחץ לקיום החיים, שהרי בכדי שהאדם יוכל לחיות בנחת ולעבוד את ה' בכל חושיו בישוב הדעת וברגשי קודש, נצרך הוא לאכילה ושתיה

יותר מהמוכרח כדי קיום חייו, וכן לפתיחת הלב נצרך לפעמים להיות נהנה כדאייתא - 'חמרי וריחני פקחין' (הוריות יג:). וכדכתיב - 'והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' (מלכים ב, ג). אכן משום כך הרי זה רק בחינת 'הכשר מצוה'.

ב. אולם עוד יש כוונה נעלית, שכשאדם זוכה לטהרת הלב ולרגשות קודש וכל הנאותיו הם מצד מחשבה זו, הרי זו דרגה רוממה ונשגבה. שאז כל הנאותיו הם עצמם עבודת ה'. והיינו כאשר מגיע להבנה שכל מה שראוי ליטול הוא רק משום שכך הוא רצון ה' החפץ שנהיה נוטלים ומקבלים ממנו, ושהוא נחת רוח לפניו ליתן לנו ולהשפיע עלינו רוב טובה וברכה. אכן זו מדריגת הצדיקים בלבד, כלומר דווקא כאשר האדם הגיע להרגש נעלה זה של שונא מתנות והוא נרתע מעצם הנטילה, וכל הנטילה שלו היא אך ורק מצד שכך ראוי וכך הוא רצון ה', ואינו מערב בזה את נטייתו העצמית אז עצם הנטילה היא עבודה לגבוה, ולא רק הכשר מצוה אלא זה עצמו עבודת ה' והנהגה רוממה.

ועיין במה שכתב רבי צדוק הכהן מלובלין - **כל הדברים הטבעיים הם עושים רצון השם יתברך כמו שנאמר (משלי טז, ד) כל פעל ה' למענהו - לקילוסו, ואמרינו בגמרא (חולין ז.) בגינאי נהרא, אני הולך לעשות רצון קוני מה שהוא בטבעו כך ולפיכך גם האדם כשעושה מעשים הטבעיים שהוא מוכרח בהם מצד טבעו נקרא הולך לעשות רצון קונו ויש מצוה בדבר. ובכלל גם כן אכילה וכו' ובלבד מה שהוא בהכרח כגון אכילה לרעבון (צדקת הצדיק - אות קעג).**

ועיין בספר שנות אליהו על המשניות - 'אמר הרב הגאון מוריני ורבינו (הגר"א) ז"ל שיש וכו' שאוכל לשם שמים אף שלעת עתה רע הוא לו, שהנשמה אינה נהנה ממנו, ואם היה באפשרי בלא אכילה היה טוב לו יותר, אך שכוונתו הוא באכילה הזאת שיבריא הגוף ויכול לעבוד השי"ת בתורה ומצוות. וכו' ויש עוד לשם שמים וכו' שבאכילה הזאת עושה גם כן פעולה גדולה לנשמתו וכו' ולמדריגה זו לא כל אדם זוכה לכך רק מתות אלוקים היא'. (סוף מסכת ברכות).

ופיסגת המעלה היא כאשר גם עצם החיים שהוא חי וכל רצונו לחיות הוא בכדי למלאות רצון ה' שברא אותו ורוצה בהמשך קיומו, שאז נעשה כל כולו מציאות של קדושה, ובעצם חיותו הריהו ממלא תפקיד רם ונעלה.

שבעים פנ

אמר (מהרי"ל) אין לתמוה מתי שדורשין קרא ופשוטו דקרא להיפך, אמאי לא כתב כמשמעות הדרשה. דילמא נתכוון קרא לשום דרשה אחרת גם כן, דלשבעים פנים התורה נדרשת. וכללל הוא כל מה שכתוב על לעתיד לבוא, הוא יותר סתום בקרא משאר דברים כי יש לו כמה פנים משאר דברים.

מהרי"ל ליקוטים אות עז

אמר החכם מאחר שדברי החכמים האמיתיים כולם דברי אלקים חיים אפילו במחלוקתם, קל וחומר בהשוותם יחד, א"כ הגע בעצמך משה למא לא כתב מפי הגבורה באר היטב כפי אשר ראוי מבלי שיפול בו שום ספק, ויהיה פנים אחד לתורה ולא מ"ט, גם זולת זה מה שהיה ראוי להוסיף ולגזור ראוי היה למשה להודיע בספר, וכו'. על זה השיב החכם [שלמה המלך ע"ה] על תמיהתם עשות ספרים אין קץ, כלומר שאינו מן האפשרי לעשות ספרים בעניין זה, כי אין קץ ותכלית לעניינו כמשמעו, כי אם כל רקיעי השמים גוילים וכל הימים דיו לא יספיקו לכדי פרשה אחת, עם כל הספיקות שיפולו בה, ומה שיחודש ויוצא ממנה לרוב תועלותיה, עם כל מה שיכולים חכמים מישראל להעמיק בשכל העיון להעמיק ולשנות ולהוסיף עליו, ועוד אדרבה אם כל זה היה כתוב בתורה, ק"ו שהיה עליו יותר הוספה כלומר הוספה על הוספה, רצה לומר שאי אפשר שלא יפול ספיקות ושנינים ועומק הדעת בהוספה ראשונה, עד שתגיע הוספה שנייה, לאלף אלפים כמותם. כלל הדבר אמר החכם והודיע שאינו בנמצא מן האפשרות להודיע ולבאר כל ספיקות התורה וכו', על כן מסר התורה לחכמים השתולים בכל דור, כל אחד ואחד לפי חוצב מקור שכלו, לחלק לעילוי ולהוסיף כפי מה שיראו לו מן השמים, ואם בא לטהר יסייעו לו. בריך רחמנא דיהיב חכמתא לחכמיך.

יש של שלמה בהקדמה לב"ק

אשר פריז יתן בעתו - כי כל תלמיד חכם על ידי נטיעת נפשו בשרשי התורה במה שהוא עוסק בה יומם ולילה הוא כמשקא את נפשו להוציא פירות כמשקא אילן, והפירות הן מה שמחדש חידושים בתורה כל נפש ונפש לפי המתייחסת אליה, ועל כן א-ל דעות ה' חילק בכל דור הנשמות הראויות לחדש בכל דור לפי צורך הדור.

האלישיך הקדוש על תהילים

דע כי רשות לנו נתונה לפרש משמעות הכתובים בנתיבות העיון ויישוב הדעת הגם שקדמונו ראשונים ויישוב באופן אחר, כי שבעים פנים לתורה, ואין אנו מזהירים שלא לנטות מדברי הראשונים אלא בפירושים שישתנה הדין

לפנים מפנים, ותעלומות לפנים מתעלומות, ואין לה גבול ידוע אצלנו, וכו', ואם נוקד ספר תורה היה לו גבול ושיעור כדמיון החומר שהגיע לו צורה ידועה, ולא היה אפשר לו להיותו נדרש כי אם לפי הניקוד המסויים באותה תיבה, אבל מפני שספר תורה כלול ומושלכל בכל מיני שלימות, ובכל מלה ומלה כמה תלי תלים, לא נעשה מנוקד כדי שיהיה נדרש בכל מיני שלימות, ולפיכך אל תקרי כך אלא כך, ואילו היה מסויים בניקוד לא נוכל לומר כן.

רמב"ן בכתביו ח"ב מאמר על פנימיות התורה

ומפני זה נצטוינו שלא לנקד ספר תורה, כי משמעות כל מילה ומילה לפי הנקוד, ואין משמעותה עם הנקוד כי אם ענין אחד, ובתלי ניקוד יוכל האדם להבין בה כמה עניינים נפלאים רבים ונכבדים, והבן זה, תצטרך אותו בהרבה מקומות.

רבינו בחיי בהעלותך יא, טו

אלו ואלו דברי אלקים חיים, וא"ת גבי איסור והיתר היכי שייך לומר אלו ואלו דברי אלקים חיים, אם הוא אסור אינו מותר ואם הוא מותר אינו אסור, ואומר מר"פ נ"ע דמצא בתוס' הר"ר יחיאל דאיתא במדרש (שוח"ט יב) דהקב"ה שנאה התורה למשה בארבעים ותשעה פנים מותר ובארבעים ותשעה פנים אסור, אמר משה להקב"ה מה אעשה, א"ל הקב"ה הלך אחר רוב חכמי הדור, אם רוב חכמי הדור מסכימים להיתר יהא מותר. ומ"מ קשה ממעשים שכבר היו, כגון ממזבח (זבחים סא:) דחד מוכח מקרא דהיה ששים וחד מוכח מקרא דהיה עשרים, והתם היכי שייך לומר אלו ואלו דברי אלקים חיים, דהא ליכא למימר הלך אחר רוב חכמי הדור, דהא לא היה אלא בחד עניינא. וי"ל דגם כולו לא היה אלא בחד עניינא, אלא חד מוכח מקרא דבדין היה לו להיות הכי, וחד מוכח מקרא דבדין היה לו להיות הכי, והא דאמר אלו ואלו דברי אלקים חיים, פירוש דמתוך הפסוקים יש משמעות למידרש כמר וכמר, אבל וודאי לא היה אלא בעניין אחד.

תוספות רבינו פרץ עירובין יג:

אלו ואלו דברי אלקים חיים. שאלו רבני צרפת ז"ל האיך אפשר שיהו אלו ואלו דברי אלקים חיים וזה אסור וזה מותר. ותיצו כי כשעלה משה למרום לקבל התורה הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאיסור ומ"ט פנים להיתר, ושאל להקב"ה על זה ואמר שיהא זה מסור לחכמי ישראל שבכל דור ודור ויהיה הכרעה כמותם. ונכון הוא לפי הדרש, ובדרך האמת יש טעם סוד בדבר.

חידושי הריטב"א עירובין יג:

בעלי אסופות, אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות אסופות ועוסקין בתורה, הללו מטמאין והללו מטהרין, הללו אוסרין והללו מתירין, הללו פוסלין והללו מכשירין. שמה יאמר אדם היאך אני למד תורה מעתה, תלמוד לומר כולם נתנו מרועה אחד, א-ל אחד נתנו, פרנס אחד אמרן מפי אדון כל המעשים ברוך הוא, דכתיב וידבר אלקים את כל הדברים האלה, אף אתה עשה אזניך כאפרכסת וקנה לך לב מבין לשמוע את דברי מטמאים ואת דברי מטהרים, את דברי אוסרין ואת דברי מתירין, את דברי פוסלין ואת דברי מכשירין.

חגיגה ג:

אשכחיה רבי אביתר לאליהו, א"ל מאי קא עביד הקב"ה, א"ל עסיק בפילגש בגבעה, ומאי קאמר, אמר ליה אביתר בני כך הוא אומר, יונתן בני כך הוא אומר, א"ל ח"ו ומי איכא ספיקא קמי שמיא, א"ל אלו ואלו דברי אלקים חיים.

גיטין ו:

א"ר ינאי לא ניתנו דברי תורה חתוכין, אלא כל דבר ודבר שהיה הקב"ה אומר למשה היה אומר מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא. אמר לפניו רבוננו של עולם עד מתי נעמוד על בירורה של הלכה, א"ל אחרי רבים להטות, רבו המטמאין טמא, רבו המטהרין טהור. רבי אבהו בשם רבי יונתן אמר תלמיד ותיק היה לו לרבי עקיבא והיה מטמא את השרץ מן התורה במ"ט פנים ומטהרו במ"ט פנים, וכן תני רבי חייא תלמיד היה לו לרבי מאיר וסומכוס שמו והיה מטהר את השרץ מן התורה במ"ט פנים וחוזר ומטמאו במ"ט פנים, שנאמר מזוקק שבעתים. רבי יהושע בשם רבי לוי אמר תינקות שהיו בימי דוד היו יודעים לדרוש את התורה במ"ט פנים.

מדרש שוחר טוב תהלים יב

שבעים פנים יש לתורה (במדב"ר יג, טז), ולפי שיועד אלקים כי העם מקבלי התורה בהתנהגם על הדרך שנצטוו בה, יהיו נכונים אל החכמה ואל התבונה ויבינו בה כל הצריך להם אל הנהגת העולם, סתם להם הדברים במקומות, ומסר להם הפירוש על יד הסרסור הגדול אשר ביניהם ובינו (מרע"ה), ולא ניתנה במילות רחבות יותר, לפי שכל מילותיה גזורות ומחוייבות בחשבונן ובצורתן להיות ככה, כי מלבד משמעות מצוותיה היקרות שאנו מבינין בה, נכללו בה חכמות גדולות ומפוארות.

החינוך מצוה עז

דע כי מפני שהניקוד הוא צורה ונשמה לאותיות, לפיכך לא נעשה ספר תורה נקוד, לפי שהוא כולל כל הפנים וכל הדרכים העמוקים והחיצוניים, וכולם נדרשים בכל אות ואות פנים

ים לתורה

לפיהן, ולזה תמצא שהאמוראים אין כח בהם לחלוק על התנאים במשפטי ה', אבל ביישוב הכתובים ובמשמעות מצינו להם בכמה מקומות שיפרשו באופן אחר.

אור החיים ריש פרשת בראשית

יש לפרש, כי ידוע תורה שבכתב ותורה שבעל פה הכל אחד, ואין אחד נפרד מחבירו כלל, כי אי אפשר לזה בלא זה, דהיינו התורה שבכתב מתגלה צפונותיה על ידי תורה שבעל פה, ותורה שבכתב בלא תורה שבעל פה אינו תורה שלימה והוא רק כמו חצי ספר, עד שבאו חז"ל ודרשו התורה וגילו דברים הסתומים, ופעמים הם עוקרין דבר מן התורה, והיינו בענין מלכות שכתוב בתורה ארבעים ובאו רבנן ובצרו חז"ל (מכות כ"ב). והכל על ידי הופעת רוח קדשם שהופיע עליהם, והיה כח בידם לעשות זה, נמצא תלוי שלימות תורה שבכתב בתורה שבעל פה, ולכן האומר אין קל וחומר מן התורה, או שחולק על מאמר אחד מחז"ל כאילו כופר בתורה משה רבינו ע"ה (סנהדרין צט.), כי הכל תלוי בדרושי חז"ל והם עיקר שלימות התורה שבכתב, וזה יש לפרש שבא הרמז דרש דרש הם חצי אותיות שבתורה, היינו עד שדרשו חז"ל אינה נקראת התורה שלימה רק חצי, ובדרושי מאמרי חז"ל נשלם התורה להיות נקרא ספר שלם, וכן בכל דור ודרושיהם משלימין התורה, כי התורה נדרשת בכל דור ודור לפי מה שצריך לאותו דור ולפי שורש נשמתו של אותו הדור, כך השי"ת מאיר עיני חכמי הדור ההוא בתורתו הקדושה, והכופר בזה גם כן כאילו כופר בתורה ח"ו.

דגל מחנה אפרים פרשת בראשית

כתב המקובל הרב רבי הירץ נ"ע בסידור קבלה שלו - 'קבלה בידנו ואשר עת זמן לכל חפץ שיש עת זמן לדורות אחרונים לחדש מה שלא יכלו דורות הראשונים לחדש, אף כי קטנם עבה ממתנם לפי שעדיין לא הגיע הזמן של חפץ הדור ההוא.

הקדמת ספר 'פאת השלח'

תורה שבכתב הרי היא כפי מה שניתנה בסיני ועליה אין להוסיף מאומה וס"ת אם יתירה היא אות אחת פסולה כמו אם היתה חסירה דהיא ניתנה קצובה עליה אין להוסיף וממנה אין לגרוע. אבל תורה שבע"פ הרי אין לה סוף וקצבה ובכל דור ודור מתחדשים חדושי דינים והלכות וכל זמן שהאדם ממשמש בהם ימצא בה טעם חדש שלא ידעו מקודם, וכמאמר הכתוב (משלי ב) כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה, לא אמר הכתוב כי ה' נתן חכמה רק אמר יתן דבכל שעה שהאדם לומד ומייגע עצמו בה ה' מוסיף לו חכמה ועליה אמר הכתוב ארוכה

מארץ מידה ורחבה מני ים, ועל כוונה זו אמרו ישראל אז נעשה ונשמע, דנעשה קאי שקיבלו עליהם לעשות כל האמור להם אז, ונשמע קאי על להבא דקיבלו על עצמם לשמוע עוד לדברי החכמים שבכל דור ודור כל מה שיתגלה אח"כ בחידושי התורה.

בית הלוי שמות יט

בינו שנות דור ודור בכל דור ובכל תקופה באה הבנה חדשה בתורה מן השמים שהיא מתאימה לדור, וצדיקי כל דור מבינים בתורה כפי מה שדרוש ללמד את בני הדור

חידושי הרי"ם פרשת האזינו

הצדיק שבכל דור ודור מצד נשמתו ומקורו הוא המומחה הוא היודע את השתנות המזג והטבע של הנפש והנשמה הקדושה ומאיזה שורש הוא החיות שלנו ומורה לנו את הדרך אשר ילכו בה ומאיר לנו את העיניים בתורה הקדושה לכל איש ואיש לפי שורש נשמתו.

הג"ר ישעיה מושקאט מפראגא רעו

של החידושי הרי"ם

בהקדמת ספר 'אור יצחק'

בלימוד התורה הרי אותו החומש בו למד הילד המתחיל בלימוד חומש, גם הענק בתורה מתעמק ועמל בו, וכל אחד משיג לפי השגתו הוא, ודבר זה מנפלאות התורה, וזהו שאומרים בהגדה ברוך שנתן תורה לעמו ישראל ברוך הוא, כנגד ארבעה בנים דיברה תורה, דכל אחד מתעמק ולומד בתורה לפי שכלו והבנתו.

הגר"ח מבירסק, כתבי תלמידים

בכל הוראת משפט יש ספיקות וצדדים שווים לכאן ולכאן וכבר אמרו (עירובין יג: חגיגה ג:) שאף על פי שהללו אוסרין והללו מתירין אלו ואלו דברי אלקים חיים וכולם מרועה אחד ניתנו: וביאור זה כי הדבר ידוע שיש חלוקים בנפשות וכמו שאמרו (ברכות נח.) ברוך חכם הרזים שאין דעתם דומה זה לזה ואין פרצופיהם דומין וכו'. ובמשנה (סנהדרין לז.) שאין בני אדם דומין זה לזה ושם מייתי עלה בגמרא (לח.) ברייתא דבשלושה דברים משתנין בקול ומראה ודעת. רומזים לשלושה כוחות האדם מחשבה הוא הדעת ודיבור בקול ומעשה במראה. ותכונת עשיית הפרצוף וחיתוך איברי הגוף וכלי המעשה שבשלושתן אין אחד דומה לחבירו כלל.

ולפיכך רובה של תורה היא בעל פה, כמו שאמרו בגיטין (ס:) כי מה שבכתב הוא כולל כל ישראל וכל הנפשות שוות בה. וזהו הכללים אבל בפרטים מתחלקים כמו פרטי הנפשות. וכמו שיש ברפואת הגוף חלוקים בין טבעי

גופים ובין השתנות הדורות שלא מה שיועיל לגוף זה ודור זה יועיל לאחר כן ברפואות הנפש. ומזה נצמחו כל המחלוקות בתורה שבעל פה שכל אחד אמר כפי מדריגות נפשו מה שראו לתיקונה ולרפואתה. ולפיכך אלו ואלו דברי אלקים חיים ששניהם ניתנו מרועה אחד כפי חלוקת הנפשות כך הם חלוקת המשפטים.

ספר שיחת מלאכי השרת - פרק ראשון

'פתח בדורו כשמואל בדורו' (ראש השנה כה:): שמעתי בשם הרבי ר' בונם זצ"ל דרצה לומר מי שפותח שער חדש בעבודת ה' יתברך בדורו הוא המנהיג האמיתי כשמואל בדורו.

ספר מחשבות חרוץ - אות ז

תורה שבעל פה נשתמרה על פי השגחתו יתברך, והרבה פעמים הוגה על פי חכמים ונפלה מחלוקת בהגהה, וגם זה בהשגחתו יתברך בעונש שכחת התורה, ובהמתקת הדין שיהיה אלו ואלו דברי אלקים חיים, ונתגלה טפחיים מהתורה ע"פ גירסאות חלוקות, והרבה פעמים נפסקו הדינים היוצאים לב' הגירסאות, כי לא במקרה נעשו, ומובטחנו שלא נפלה טעות שאינו תורה כלל, כי זה כרת אתנו ברית על תורה שבע"פ. וכו'. ועיין מסכת חגיגה ג: 'שמה יאמר אדם היאך אני לומד תורה מעתה כו', וזה קאי גם על הראשונים וגם על הגירסאות.

חזון איש קובץ אגרות ח"ג אגרת מב

שבעים פנים לתורה, ושבעים דסנהדרין, היינו צירוף של שבעים גישות והבחנות שכליות בדיון על עניין, שבו מושגת שלימות מקיפה של המחקר השכלי, להעמיד את הדבר על אמיתו, כל אופן של השגה הוא אמת כשלעצמו לפי ההבנה של השכל של הפרט, אך בהצטרפות כולם תושג השלימות המקיפה את האמת מכל צדיה, בחינת "אמת לאמיתה".

מכתב מאלהו ח"ב עמוד 212

רואים בזה עניין מחודש דגם הדברים שלא נפסקים להלכה הם דברי אלקים חיים. וצ"ב וכי יש שתי אמיתויות. אלא צ"ל דאדם שכל כולו תורה, ושאר ענינים אינם נוגעים אצלו אלא הכל בטל ומבוטל, ואינו עושה דבר חוץ מתורה ורצון ה', לא יתכן שסברתו לא תהיה סברת התורה, ואע"פ שיש דעה אחרת שגם היא סברת התורה וההלכה כמותה, אבל במדה מסויימת יש מקום לסברתו, אם לא כאן אז במקום אחר, אבל לא יתכן שסברתו תהיה מופרכת, כי אדם שכולו תורה סברתו מוכרחת להיות סברת התורה, וסברת התורה אינה מופרכת, דאין ח"ו בתורה סברא לא נכונה.

הגרא"ל שטיינמן שליט"א

'ימלא פי תהלתך' ח"ב

לישרים נאווה תהלה

לא שינו מדתם, אתם שאם זכיתם תקבלו שכר ואם חטאתם תקבלו פורענות על אחת כמה וכמה, ע"כ.

מבואר שהשי"ת מורה לנו היאך לקחת מוסר לשמיעת דבריו, ע"י התבוננות בבריאה המתנהלת בדבר ה', והנה כשאנו מבקשים באמת להפנים את הדברים, לראות ולקחת מוסר, ישנו קושי בדבר כי אנו שואלים, מה הדמיון בין הבריאה שאין לה כח בחירה לאדם דאית ליה בחירה, ופירש ב'שפת אמת' דבאמת האדם אינו שונה מכל הבריאה, וטבעו הפשוט הוא לפעול עפ"י דבר ה', וגונו באדם כח בלתי בחירי של ציות בטבעיות לדבר ה', למעלה ממדרגת הבחירה.

ד

על חלקו ונחלתו של יהודה שבט המלוכה נאמר בתורה "הכלילי עיניים מיין" פירשו חז"ל "שכל חיוך הטועם מהן אומר לי ל', ונתבאר בזה, כי הרי בטבע הבריאה, היתה ההכנה ליצור משקה היין, שהרי הוא המשקה הראוי לכבודו של צלם אלוהים, ולכן נברא מתכונת עיקרית אשר על פיה יהיה היין בשיאו, בטעם טוב, התואם לחיכו של האדם, אלא שלא נגלה רז זה היאך להעמידו על מכונו, באופן השרשי שלו, ונמשך מזה שבני אדם מכינים יינות ממיינים שונים, בבקשם להתקרב יותר ויותר לה' ייין ובכך חלוקים בני אדם בטעמים האישי בשבילים רבים החותרים לאותו טעם גנוז, ובו נתייחד היין של 'יהודה' שכל הטועם ממנו היה חש שבכוס יין זה הוא בא לנקודה, ויש בו טעם העצם של היין, ומצביע ואומר זה ה'ל'. ולזה חפצי ורצוני בחיפושיו אחר יין.

הדברים הללו הם משל לסוד יינה של תורה. כי מצאנו בדברי חז"ל כי לגבי דברי תורה, אף כי דרכה של תורה הוא בדרך של ריבוי דעות מ"מישנה מדרגה נעלית מזו, היא המעלה הקרויה 'תורה ברורה' אשר פירשה חז"ל דתורה ברורה הוא, "מי שיש לו פתחון פה בתורה שאין אדם יכול לסתור אחריה", ואכן הוא מעלת ה'כלילי' בתורה, שהיא הזכיה לדעת התורה בבהירותה, שכל אדם השומע דברי תורה אלו הרי הוא נמשך אחריהן, ומכיר היטב אמיתות שרשן.

הבשורה הזאת אשר בדבריהם ז"ל, מאירה את הלב, והנפש כמהה לראות, היתכן? והנשמה מתלהטת וחושקת לדעת, היאך זוכים למדרגה זו, ולמה אינה דרך הכבושה לכל? ואתה קורא יקר מהר וטול תנא דבי אליהו, וראה בעיניך הברייתא אשר בפרק כז, כה, "ישא עיניו לשמים ויאמר בליבו מי ברא אלה. כל מעשה בראשית משכימין ומעריבין לעשות רצון בוראם, כך תשכים ותעריב לעשות רצון של הקב"ה בכל יום תמיד, ותהא דומה לחמה ולבנה, וכשם שעשית לי רצוני בתורתך תמיד, כך אני אתן לך פתחון פה בתורה ברורה שאין אדם יכול לסתור

מאד, הא לך לשונו בהמשך המשנה, ויש אומרים, אף צמרו לתכלת. כלומר לדברי הי"א ישנו קול נוסף והוא מה שמושגשים מצמור לעשות תכלת למקדש ולציצית. והנה לשמע דעת היש אומרים כל השומע יתמה תמיה גדולה, מה שיאטיה דתכלת ל'קול' ואיזה כלי שיר קרוי תכלת?

באמת מדרך המשנה לנקוט דבר של סוד ועומק בשם יש אומרים, כן הדבר במשנה זו, דסובר היש אומרים כי גונו הנאה ושובה הלב של התכלת, עם השמיימיות והאצילות שלו, חודרים ופורטים על מיתרי הלב, ולכן כאשר אנו באים לספור את קול השירה אשר מן האיל, א"א שלא למנות את התכלת שלו שהוא השיר העולה על כולנה.

הלא תכלת דומה לרקיע וברקיע נאמר "השמים מספרים כבוד א-ל ומעשה ידיו מגיד הרקיע, אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם בכל הארץ יצא קום ובקצה תבל מליהם".

לכן קבעה תורה הפעמונים במעיל התכלת, כי התכלת הוא גוון של שירה, ואכן המשנה שסתמה אף 'צמרו לתכלת' מבואר שגם היהודי הפשוט העטוף בתכלת יש לו כלי שיר המנגנים לפניו, ואומרים שבחו כי הוא בן חביב לאביו שבשמים.

ג

ידועים דברי הרמב"ם בהלכות יסודי התורה, "והיאך הוא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהם חכמתו שאין לה ערך וקין מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאווה תאוה גדולה לידע את ה'".

ובאמת נחוץ לדעת כי בספרי (דברים ו), ובספר המצוות להרמב"ם (מצוה ג) מבואר כי ההתבוננות בדברי התורה מביאים את האדם לאהבה ושירה לה', הרי לנו שכדרך האמורה כלפי התבוננות על הבריאה, כך ניתן לאדם להתבונן בחן חכמת התורה ואז יעלה בליבו לומר שירה לה'. ואכן נעים זמירות ישראל כלל במזמור אחד עם 'השמים מספרים כבוד א-ל', את שבח התורה 'תורת ה' תמימה משיבת נפש'.

מצינו בחז"ל שדוד המלך נתבע על כך שקרא לדברי תורה זמירות, ומאידך הרי נקבע הדבר בספר תהילים, וצ"ב פשרן של דברים ומה הם שני צידי המטבע בזה?

השי"ת מזהיר את עם ישראל על שמירת התורה, הרי הוא אומר להם, "העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ", פירש רש"י ז"ל, אמר להם הקב"ה לישראל הסתכלו בשמים שבראיתו שמה ישנו מידתם, שמה לא עלה גלגל חמה מן המזרח והאיר לכל העולם, הסתכלו בארץ שמה שינתה מדתה שמה זרעתם אותה ולא צמחה, ומה אלו שאם זוכין אין מקבלים שכר ואם חוטאים אין מקבלין פורענות

א

לכבוד הופעת גלין המאה, של מפעל התורה הכביר 'תורה ודעת', נתנו את דעתנו, ועלה בליבנו, להודות לשיר ולהלל להשי"ת על הברכה הגדולה, שהוא ברחמיו וחסדיו המרובים משפיע עלינו, באמצעות גלינות אלו.

אילו המוציאים לאור היו נדרשים לערכם הרם של דברי התורה הרשומים בגלינות אלו, הרי שהיו זקוקים לחרטום בעט ברזל על גבי ספר נכבד עטוי שיראין. ואילו, האכסניה הנוכחית בצורה ומראה כשל 'עלון', אינו ראוי לו, ואם נשאל, מדוע אכן ה'תורה ודעת' מופיע בצורה שאינה הולמתו, נראה, כי התשובה לכך הוא במה שאמרו חז"ל 'צדיקים אומרים מעט ועושים הרבה' כך טבעם של צדיקי האמת כאשר הם מבקשים לעשות דבר נשגב וחשוב – הקרוי 'עושי הרבה', הרי שהאמירה והעיסוק סביב הדבר הוא באופן של צנעה בגדר 'אומרים מעט'.

ולכן אל תתמה, לראות צורבא מרבנן בפניא דמעלי שבתא, כולו טללי טהרה, והוא קורא את הפרשה, ושגב המקרא חופף עליו, ולציידו מונח ה'תורה ודעת' לעיין עליו לסייעו להשיג בהירות בפירוש דבר ה', ואתה בצדק תתמה עליו מה 'עלון' אל החומש, ברם באמת דע לך: אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו, יין ישן של דעת זקנים הלא המה חז"ל הקדושים, ושרי ומצוקי ארץ אשר דבריהם כגחלי אש להורות מפייהם דבר המקרא על מכונו ואמיתותו, עפ"י פשטות גופה של תורה, וחביון מסתריה.

ב

אשר חפצנו לפתוח בשיר של שבח והלל להשי"ת על שהעניק לנו מתנה גדולה זו, הבה נשיח על דבר ענין קול שיר וגונו, כי באמת גלינות ה'תורה ודעת' הם גופא שירה, וקריאתה היא היא שירתה, וכלל מצוות כתיבת ס"ת ציונו עליו השי"ת בלשון 'כתבו את השירה הזאת'.

וראה עד היכן מגעת אופני השיר, דהנה ישנה משנה מופלאה בסוף מסכת קינים, המשנה מתארת את שירת ה'איל' אשר כאשר הוא חי הוא משמיע פעויות – קולות המיה אשר כולן שוות בתכונתן – והוא קול אחד. ברם כאשר מת האיל, וסברנו כי נדם קול המייתו, הרי שדוקא אז, הוא מופיע בשבע קולות של רינה ושמוחה, הא לך לשון המשנה "כשהוא חי קולו אחד, כשהוא מת קולו שבעה, כיצד קולו שבעה? שתי קרניו – שתי חצוצרות, שתי שוקיו – שני חלילין, עורו – לתוף, מעיו – לנבלים, בני מעיו – לכנורות". אלו דברי תנא קמא המפרט את נימי הניגון אשר מגופו של איל, אמנם ראה דבר מופלא בהמשך המשנה שם, אשר יש תנא שמוצא קול שמיני אשר מופק מגופו של איל, ודברי אותו תנא מופלאים ונסתרים

אחריהן".

מבואר ומפורש הדבר שכאשר עבודת ה' מושתת על היסוד של הלמידה וההתדממות לברואי ה' והיושר הטבעי הוא מביא את האדם להתנהל על פי דבר ה', הרי שגם דברי התורה מופיעים לפני האדם בזיוון ובבהירות, באור שאי אפשר לעמעמו.

אמנם כאשר נכנסים בעובי הקורה של עולם הבחירה וחשבוניות רבים, הרי שהדרך עלולה להיות קשה ומעורפלת מאד.

והוא הוא יסוד אהבת ה' העולה מתוך הבריאה ודברי התורה כאחד, ככל שמתקרבים למדרגת תורה ברורה הרי שעולה ממנה שירה, של שבח והלל להשי"ת.

ה

בהעלותנו על ליבנו לשיר ולזמר לה' על הבית הגדול של תורה ועבודת ה' אשר מתגלה בין בתרי ה'תורה ודעת' אשר בו מבואר יסוד חובתנו ושוורש העבודה התמימה של האיש הישראלי, בטעם ורעיון של יושר, באספקלריית האמת הטבעית, לפי מידת שכל הישר דברי שלום ואמת המסירים עיקשות לב, ופוחתים הלב שיהיה דבר ה' פועל בנו כרצונו.

ומזה משתלשל המחזה הנפלא של חידושי התורה, שהם 'תורה ברורה', אשר על אף כל החידוש הכביר שבהם, מ"מ אחר שמיעתם כבר נחתם חזונם, וכאילו מכירים הדבר למפרע כי כך הוא הפירוש, באופן שאין לזוז ממנו, כי כמו המכיר ניגון ושוב נשתכח ממנו, והנה הוא שומע את הניגון, הרי הוא מיד נזעק מצביע ואומר זהו זהו. – קול ה' הנשמע משופר ה'תורה ודעת', לא בא אלא לפשט עקמומיות, להסיר המעטה ולסלק המניעות – ולאחריו הדברים כנתינתן.

נחתם הדברים בחתימת דברי הברייתא הנ"ל 'ואם ראתי עצמך בתורה ברורה שאין אדם יכול לסתור אחריהם מיד יהיו עצמותיך מזוהין במצוות, ואז תהיה דומה למעיין שהוא מושך מן הגינה משקה תאנים וענבים ורמונים וכל מיני מגדים כולן שנאמר "והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו".

ו

טרם נכלה לדבר, נצביע בזה על המדור אשר בתורה ודעת הקרוי 'בי מדרשא' אשר מתקיים בזה דברי הברייתא דלעיל, של מעיין המושך מן הגינה, וראוי להשתמש בזה במליצה מלשונו הזהב של רש"י הקדוש במסכת מגילה דף ו'. על דברי ריש לקיש, שאמר לדידי חזי לי זבת חלב ודבש, וז"ל רש"י, זבת חלב ודבש, הצאן אוכל תאנים והדבש נוטף מהן, והחלב זב מן הצאן ונעשים כמין נחל, ע"ל, ואף אנו נאמר הצאן אלו חכמי "קהל עדת ירושלים", אוכל תאנים – אלו דברי תורה מפי רבינו שליט"א, והדבש נוטף מהן – זו מתקה של חידושי, והחלב זב מן הצאן – זה ההשפעה לטובה הניכרת הפלא ופלא, ונעשים כמין נחל – אלו החידושים הכבירים שהם נחלי תורה ודעת, בסוגיות החמורות בש"ס.

ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה ואל

הארון תתן את העדות אשר אתן אליך (שמות כה, כא)

ובפירוש רש"י: "ואל הארון תתן את העדות – לא ידעתי למה נכפל, שהרי כבר אמור (לעיל כה, טז): "ונתת אל הארון את העדות". ויש לומר, שבא ללמד שבעודו ארון בלא כפרת יתן תחלה העדות לתוכו ואחר כך יתן הכפרת עליו. וכן מציינו כשהקים המשכן נאמר: "ויתן את העדות אל הארון", ואחר כך: "ויתן את הכפרת על הארון מלמעלה" (להלן מ, כ).

והרמב"ן התקשה מאד בדברי רש"י, שאדרבה, מלשון הכתוב משמע שתחילה ישים את הכפורת ולאחר מכן יתן את העדות אל הארון, ואם כן – אף לדברי רש"י שהכפילות באה להורות על הלכה מחודשת – כיצד יש ללמוד מלשון הכתוב שיש ליתן את העדות לפני נתינת הכפורת. וכלשונו: "ואם היה זה צוואה, משמעו יותר שאחר שיתן הכפרת על הארון, כאשר אמר, יתן בארון את העדות, כי ארון יקרא גם בהיות הכפרת עליו".

על קושיה זו עמלו רבים ממפרשי רש"י ונדחקו הרבה בדבריהם, ולכאורה היא אכן קושיה עצומה ומצוה ליישב דברי רש"י. ונראה לומר, שאין כונת רש"י בקושייתו לשאול על הכתוב שלפנינו, שכן מובן מדוע לאחר תיאור עשיית הארון כותבת התורה את מטרות, כפי שמצאנו בשאר כלי המשכן

אשר לאחר שמתארת התורה את אופן עשיית הכלי – נאמר לבסוף השימוש שלשמו מיועד הכלי. כגון בפרשת השלח (כה, ל): "ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד", ובפרשת המנורה (כה, לז): "ועשית את נרתיה שבעה והעלה את נרתיה והאיר על עבר פניה". ואם כן, הכתוב שלפנינו אינו מיותר כלל. ואין תמימה רש"י אלא על הכתוב שלמעלה, אשר תוך כדי תיאור עשיית הארון – בין הכתובים על הארון לכתוב על הכפורת – כתבה התורה "ונתת אל הארון את העדות", ולכאורה הוא מיותר ואינו במקומו. ומכל מקום, לא הקשה רש"י את קושייתו אלא עד שבאנו למקרא זה ונמצא הכתוב לעיל מיותר. ועל קושיה זו, מה הצורך בכתוב שלעיל, מיישב רש"י בכך שבא ללמדנו ליתן את העדות בתוך הארון טרם שתעשה הכפורת, וכפי שאכן מדוקדק שם בכתוב. כן נראה לבאר דבריו בפשיטות וב"ה שזיכני ליישב דברי רש"י.

והטעם שיש ליתן את העדות אל תוך הארון לפני נתינת הכפורת, נראה שהוא להורות על הכפורת שאיננה אך כיסוי לארון, וכחלק מהארון, אלא ככלי בפני עצמו (כפי שניתן ללמוד מכך שהארון עץ מצופה זהב והכפורת זהב טהור), ולכן ניתנת העדות אל הארון בלא הכפורת לאות כי נשלמה עשיית הארון, והכפורת ענין בפני עצמו הוא. ובמקום אחר יבואר עוד אי"ה.

הרב אורי הולצמן

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה ללידיי היקר והחשוב הרב **אלימלך מינצברג** שליט"א לרגל נישואי בתו עב"ג בשעט"מ **מרדכי משי זאג**

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה ללידיי היקר והחשוב הרב **שלמה קרישנסקי** שליט"א לרגל אירוסיו בתו עב"ג בשעט"מ **צוות כנסי יונה ג"א מצטרף אהרן שטיינברג**

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה ללידיי היקר והחשוב הרב **יעקב שיינברג** שליט"א לרגל הולדת הבן בנצ"ט **יהודה סופר - חיים גרינוולד**

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה ללידיי היקר והחשוב הרב **יעקב שיינברג** שליט"א לרגל הולדת הבן בנצ"ט **אהרן זאב חשין**

בית הכנסת קהל עדת ירושלים שבות הגפן בית עילית

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה ללידיי היקר והחשוב, אהוב למקום ולבריות, העומד לימינו בכל עת הרב **יעקב שיינברג** שליט"א לרגל הולדת הבן בנצ"ט **יה"ר שירוה רוב נחת דקדושה ממנו ומכל י"ח מתוך בריאות והרחבת הדעת**

ישיבת תורת ירושלים

טגא מלא ברכות ואיחולים

נשגב בזאת קמיה רבותינו הדגולים המסורים בכל נפשם לתועלת תלמידים להשקתם מיינה של תורה דברי צוף ונעם בהשכל דעת ביושר ובבהירות הגאון רבי **מיכל לוצקין** שליט"א

ר"ט בישיבתנו הקדושה

לרגל אירוסיו בתו עב"ג הבה"ח **שמעון אלבז** י"ח מנחמי ישיבת תורת ירושלים ולהגאון רבי **יעקב סגל** שליט"א ר"מ בישיבתנו הקדושה לרגל הכנס בנו י"ח לעול תורה ומצוות ולהגאון רבי **צבי קניג** שליט"א משגיח רוחני בישיבתנו לרגל נישואי בנו בשעט"מ ברכותינו שיזכו לרווח רוב נחת דקדושה מהם ומכל י"ח מתוך בריאות גופא והרחבת הדעת, ויזכו למשקל ברוב אונים להרביץ תורה וקדושה, להגדיל תורה ולהאדירה

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה לרעי היקר והאהוב הבה"ח **אשר אייזנבך** י"ח לרגל אירוסיו בשעט"מ **דוד שלזינגר**

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה ללידיי היקר והחשוב הרב **חיים צבי אייזנבך** שליט"א לרגל אירוסיו בתו עב"ג בשעט"מ **דוד קירשנבוים - נפתלי ברגשטיין** **עמרם גרבר - ישעיה ברג**

בית הכנסת קהל עדת ירושלים

רמת שלמה ירושלים

ברכותינו שלוחה מעומק הלב ללידינו הדגול והנכבד מאד רב הפעלים לתורה ולתעודה טוב ומטיב, מתקניו וניסיוניו בית מדרשו המפורסם מוה"ר **נושה פנחס פרוש** שליט"א ורעייתו הנכבדה שנתח' ליום שמחת ליבו בהגיעו בנו העלם היקר והחביב **נמר שמעון** י"ח לנועם עול תורה ומצוות המברכים בברכת מזל טוב **גבאי ומוחתפלי בית הכנסת**

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה להחתן היקר והחשוב, כליל המעלות הבה"ח **אשר אייזנבך** י"ח לרגל בואו בקשרי שידוכין בשעט"מ **שמעון זב קרישנסקי - אריה קרישנסקי**

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה ללידיי היקר והחשוב כליל המעלות פאר הפידות הרב **אריה קרישנסקי** שליט"א לרגל הולדת הבן בנצ"ט

בית הכנסת קהל עדת ירושלים

שבות הגפן בית עילית

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה ללידיי היקר והחשוב, אהוב למקום ולבריות, איש חי ורב הפעלים לתורה ולתעודה הרב **יעקב שיינברג** שליט"א לרגל הולדת הבן בנצ"ט **יה"ר שירוה רוב נחת דקדושה ממנו ומכל י"ח מתוך בריאות והרחבת הדעת**

<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה ליהאי גברא רבה צנא מלא ספרא השוקד על דלתו התורה ה"ה הרה"ג רבי אברהם כהן ראש הכולל לרגל הולדת הבת למזל טוב יתן ה' שיוכה לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים המברכים חכמי רובני הכולל ג"א מצטרף: עובדיה הומינר כולל שייש שבת- זמרת יוסף</p>	<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה ללידינו היקר והחשוב, אהוב למקום ולבריות, איש חי ורב פעלים לתורה ולתועדה הרב יעקב שיינברגר שליט"א לרגל הולדת הבן במז"ט יה"ר שירוהו רוב נחת דקדושה מומנו ומכל יו"ח מותן עושר אושר וכבוד והרחבת הדעת המברכים מקרב לב יוסף שיינברגר, נחמיה חשין, יצחק ולס, יהודה שיינברגר, אברהם ולס, אברהם זובר, שמואל חשין, מרתיהו דייטש, נחום גוסטפר, עמרם הירשמן, פנחס גבירץ, יעקב הולצמן.</p>	<p>כולל יורה דעה קהל עדת ירושלים מיטב הברכות הגנו בזה לשגר ברכת מזל טוב קדם ראש כוללנו הדגול, מלא וגדוש בתורה ועבודת ה', המאליפניו בינה, ומדריכנו בנתיבות ההוראה הרה"ג רבי מרדכי קלצקי שליט"א לרגל אירוסיו בנו עב"ג בשעט"מ יה"ר שהזיווג יעלה יפה יפה, ויבנו בית נאמן לתפארת בית ישראל, ויוכל להמשיך ולהרבות פעלים לתורה נחת והרחבת הדעת המברכים תלמידי הכולל</p>	<p>ברכת מזל טוב מעומק הלב שלוחה בזה ללידינו היקר והחשוב, המכבד את ה' מגורונו ה"ה הרב חיים צבי אייזנבך שליט"א לרגל אירוסיו בנו ג' עב"ג בשעט"מ יה"ר שהזיווג יעלה יפה, ויזכו לבנות בית נאמן בישראל לתפארת בית ישראל המברכים צוות המנגנים יצחק פסח קלצקי, עובדיה הומינר מאיר אקער, יהודה יעקב שיינברגר שמואל חשין, יהושע קרישבק אפרים חשין</p>	<p>בסימן טוב ובמזל טוב בשבח הוהדיה לבורא עולם מתכבדים אנו להזמיןכם להשתתף בשמחת נשואי בנינו היקרים החתן הכלה ראובן בתיה שתתקיים א"ה בשעט"מ ביום שני פרשת תצוה ו' אדר תשס"ט באולמי 'תמיר' כביש רמות ירושלים החופה בשעה 4:30 לפני השקיעה נשמח לראותכם משותתפים בשמחתנו הורי החתן צבי קניג ברוך בן ציון קוגלמן הורי הכלה ה'ה</p>
<p>ברכת מזל טוב חתמה ולבבית שלוחה בזה למקום ליבנו לשאר בשרינו היקר הרה"ג רבי שמעון סירוטה שליט"א לרגל הולדת הבת יה"ר שירוהו ממנה ומכל יו"ח רוב נחת ישעיה סירוטה - יעקב סגל</p>	<p>תודותינו וברכותינו נתונות ללידינו היקר והחשוב הרב חיים צבי ב"רש אייזנבך שליט"א על תרומתו עבור הצאות הגליון לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בנו בשעט"מ ובמז"ט</p>	<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה לחתן היקר והחשוב, כליל המעלות הבה"ח אשר אייזנבך הי"ו לרגל הולדת הבן במז"ט שמעון קופרשטוק - שלמה ז. בלוי שמעון דוב כ"א, קרישבק - חיים סגל</p>	<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה ללידינו היקר והחשוב הרב נתנאל ליגדר שליט"א לרגל הולדת הבן במז"ט יעקב הולצמן, יצחק ולס, יוסף שיינברגר מרתיהו דייטש, נחמיה חשין</p>	<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה ללידינו היקר והחשוב הרב אליהו למברגר שליט"א לרגל הולדת הבן במז"ט נחום גוסטפר, מרתיהו דייטש, שלמה דושינסקי, מאיר ויינברגר, אלעזר משה וייספיט</p>
<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה להאי גברא רבה מלא וגדוש בתורה ועבודת ה' פאר קהילתנו הרה"ג רבי אברהם כהן שליט"א לרגל הולדת הבת במז"ט יה"ר שיוכה לרוות רוב נחת דקדושה ממנה ומכל יו"ח פנחס גבירץ, יעקב משה גוסליב, משה לייב לוי, יוסף שיינברגר, יעקב הולצמן, יצחק ולס</p>	<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה לגיסי היקר והחשוב הרב שלמה קרישבק שליט"א לרגל אירוסיו בתו עב"ג בן לידידי היקר והחשוב הרב חיים צבי ב"רש אייזנבך שליט"א מנחמיו ישיבת תורת ירושלים יה"ר שהזיווג יעלה יפה ויזכו לבנות בית נאמן בישראל חיים צבי ב"רש אייזנבך</p>	<p>ברכת מזל טוב ללידינו הנאמן והנלבב פאר המידות ואציל הרוח אהוב למקום ולבריות הבה"ח אשר אייזנבך הי"ו לרגל באוה קשרי יידיקות בשעט"מ יידיך: יעקב יצחק גוסליב - אברהם יצחק סגל</p>	<p>ברכת מזל טוב מעומק הלב בשגר ללידינו החשובים והיקרים הרב חיים צבי אייזנבך שליט"א והרב שלמה קרישבק שליט"א לרגל אירוסיו צאצאיהם הי"ו עב"ג ולהרב אלימלך מינצברג שליט"א לרגל נישואו בתו תחי' עב"ג בצרך את ברכותינו הלבביות, שיזכו לרוות רוב נחת דקדושה מהם ומכל יו"ח, מותן הרחבת הדעת וכל מילי דמיטב, ואך טוב וחסד ירדפו אתכם כל ימי חייכם נעתיית יידיכם בני החבורה</p>	<p>ברכת מזל טוב מעומק הלב שלוחה לגיסנו היקר והחשוב העוסק בתורה וימים ויליה ה"ה הרה"ג רבי דוב קלצקי שליט"א לרגל הולדת בנו במז"ט יה"ר שיזכה להכניסו בבריתו של אברהם אבינו בעינינו ובזמנו ולגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים. מלב אל לב יהודה קליין, פנחס הומינר עובדיה הומינר</p>
<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה ללידינו היקר והחשוב, אהוב למקום ולבריות, איש חי ורב פעלים לתורה ולתועדה הרב יעקב שיינברגר שליט"א לרגל הולדת הבן במז"ט יה"ר שירוהו רוב נחת דקדושה מומנו ומכל יו"ח מותן עושר אושר וכבוד והרחבת הדעת המברכים מקרב לב אברהם יצחק ריינר, שלום שטיינברג, משה אהרן גבירץ, שלמה זלמן שטיינברג, אברהם ויספיט.</p>	<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה ללידינו היקר והחשוב הרב יעקב שיינברגר שליט"א לרגל הולדת הבן במז"ט יעקב הירשמן, דוב קולטקי צבי הירשמן, יהודה רובין</p>	<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה ללידי החשוב, רב פעלים לתורה ותועדה הרב משה פנחס פרוש שליט"א לרגל הכנס בנו לנעום תורה ומצוות ברוך קוגלמן</p>	<p>תודותינו וברכותינו נתונות ללידינו היקר והחשוב הרב נתנאל ליגדר שליט"א על תרומתו עבור הצאות הגליון לרגל השמחה השרויה במעונו בכולדת הבן במז"ט</p>	<p>כולל אברכים קהל עדת ירושלים בית שמש ברגשי גיל רון הגנו לשגר את מיטב איחולינו הלבביים קדם ראש כוללנו הנעלה, כליל המעלה המאליפניו בינה בקושט דברי אמת ביושר הכשרא ועומק המושכל הרה"ג רבי שמעון סירוטה שליט"א לרגל הולדת בתו תחי' הברכה אחת היא שיוכה לרוות רוב נחת דקדושה ממנה ומכל יו"ח ויוכל להמשיך ולהרבות פעלים לתורה מותן נחת והרחבת הדעת המברכים מקרב לב תלמידינו ומעריצינו, ח"ר הכולל ג"א מצטרף: אברהם הולצמן</p>
<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה ללידינו היקר והחשוב הרב שלמה קרישבק שליט"א לרגל אירוסיו בתו עב"ג בן לידידי היקר והחשוב הרב חיים צבי ב"רש אייזנבך שליט"א מנחמיו ישיבת תורת ירושלים יה"ר שהזיווג יעלה יפה ויזכו לבנות בית נאמן בישראל חיים צבי ב"רש אייזנבך</p>	<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה לגיסי החשוב, רב פעלים לתורה ותועדה הרב משה פנחס פרוש שליט"א לרגל הכנס בנו לנעום תורה ומצוות ברוך קוגלמן</p>	<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה ללידינו היקר והחשוב הרב שלמה קרישבק שליט"א לרגל אירוסיו בתו עב"ג בשעט"מ אברהם יצחק, שמואל, ראובן - קרישבק</p>	<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה לאחינו היקר והחשוב הרב שלמה קרישבק שליט"א לרגל אירוסיו בתו עב"ג בשעט"מ אברהם יצחק, שמואל, ראובן - קרישבק</p>	<p>ברכת מזל טוב שלוחה בזה ללידינו היקר והחשוב הרב שלמה קרישבק שליט"א לרגל אירוסיו בתו עב"ג בשעט"מ אברהם יצחק, שמואל, ראובן - קרישבק</p>

הודעה חשובה

מתכוננים אנו לקראת

שבת ההתוועדות המרכזית

לכל בני קהילתנו הי"ו

שתערך א"ה בשבת קודש פרשת ויקהל פקודי

כ"ה אדר תשס"ט

בשבת זו יתוועדו ותיקי הבוגרים, האברכים והבחורים הי"ו

לשבת אחים גם יחד בנועים וקדושת השבת

באור תורתו ואמריו של רבינו שליט"א

בבית המדרש המרכזי רחוב מנחת יצחק 14 ירושלים

ביקרא דאורייתא ובברכת השבת

הועדה המכינה

ההנהלה